

SOUBOR VYBRANÝCH DOKUMENTŮ RADY EVROPY
V OBLASTI OCHRANY PRÁV DĚTÍ

© Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2011

OBSAH

DOPORUČENÍ Č. R (84) 4	5
DOPORUČENÍ Č. R (87) 6	8
DOPORUČENÍ Č. R (89) 1	11
REZOLUCE 1099 (1996)	13
DOPORUČENÍ Č. R (98) 1	16
DOPORUČENÍ Č. R (98) 8	20
Doporučení 1371 (1998)	24
Doporučení 1443 (2000)	31
Doporučení R (2002) 4	33
Rezoluce 1291 (2002)	36
Rezoluce 1307 (2002)	38
Doporučení 1639 (2003)	41
Doporučení 1698 (2005)	44
Úmluva Rady Evropy (2007)	46
Doporučení 1778 (2007)	61
Evropská úmluva (2008)	62

RADA EVROPY
VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ Č. R (84) 4

VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM
O RODIČOVSKÝCH POVNNOSTECH¹

*(Přijato Výborem ministrů dne 28. února 1984
na 367. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.**b** Stanov Rady Evropy,

maje na zřeteli skutečnost, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší míry jednoty mezi jejími členy tím, mimo jiné, že bude prosazovat přijetí společných pravidel v právních záležitostech,

domníváje se, že je možné zkvalitnit právní systémy týkající se rodičovských povinností s cílem podpořit rozvoj osobnosti dítěte a chránit jeho osobu a jeho morální a materiální zájmy a zároveň zaručit právní rovnost mezi rodiči,

doporučuje vládám členských států upravit, bude-li to nezbytné, svou legislativu tak, aby odpovídala zásadám souvisejícím s rodičovskými povinnostmi, jež jsou uvedeny v příloze tohoto doporučení.

Příloha doporučení č. R (84) 4

Zásada č. 1

Pro účely tohoto doporučení:

a. se rodičovskými povinnostmi rozumí soubor povinností a pravomocí, jejichž cílem je zajistit morální a materiální spokojenost dítěte, především pečováním o osobu dítěte, udržováním osobních vztahů s ním a zajištěním jeho vzdělání a výživy, jeho zákonného zastupování a správy jeho majetku,

b. pojmy „otec“, „matka“ a „rodiče“ označují osoby, které mají dle zákona pokrevní příbuzenský vztah s dítětem.

¹ Když bylo toto doporučení přijato a při uplatnění ustanovení článku 10.2.**c** Jednacího řádu pro potřeby zasedání zástupců ministrů,:

- zástupci Dánska, Lichtenštejnska, Norska a Velké Británie si vyhradili právo svých vlád dodržovat nebo nedodržovat první odstavec zásady č. 9, jak je vymezena v příloze tohoto doporučení,
- zástupci Nizozemí si vyhradili právo své vlády dodržovat nebo nedodržovat zásadu č. 11, jak je vymezena v příloze tohoto doporučení.

Zásada č. 2

Veškerá rozhodnutí příslušného orgánu týkající se přisuzování rodičovských povinností nebo způsobu, jakým jsou tyto povinnosti plněny, mají v první řadě vycházet ze zájmů dítěte. Je ovšem potřeba respektovat také rovnost mezi rodiči a není možné se dopouštět žádné diskriminace, zejména na základě pohlaví, rasy, barvy, jazyka, náboženského, politického nebo jiného přesvědčení, státního nebo sociálního původu, příslušnosti k národní menšině, majetku, rodinného stavu nebo jiného postavení.

Zásada č. 3

Pokud má příslušný orgán přijmout rozhodnutí týkající se přisouzení nebo plnění rodičovských povinností, které má vliv na základní zájmy dítěte, je potřeba se poradit přímo s dítětem, jestliže to dovozuje míra jeho vyspělosti s ohledem na dané rozhodnutí.

Zásada č. 4

Jestliže osoby, které mají rodičovské povinnosti, tyto povinnosti vykonávají způsobem, který škodí základním zájmům dítěte, má příslušný orgán přijmout, ze své vlastní iniciativy nebo na požádání, veškerá vhodná opatření.

Zásada č. 5

Rodičovské povinnosti ve vztahu k dítěti, které vzešlo ze společného manželského svazku, přísluší společně oběma rodičům.

Zásada č. 6

V případě zrušení manželství nebo odloučení rodičů rozhoduje o plnění rodičovských povinností příslušný orgán, který byl požádán o to, aby zasáhl. Tento příslušný orgán rovněž přijme veškerá vhodná opatření, např. rozdělí výkon povinností mezi oba rodiče nebo, jestliže rodiče souhlasí, stanoví, že povinnosti mají plnit společně. Při přijímání takového rozhodnutí přihlíží příslušný orgán ke všem případným dohodám mezi rodiči, pakliže to není v rozporu se zájmy dítěte.

Zásada č. 7

1. Jestliže se dítě narodí jako nemanželské a pokrevní příbuzenství je dle zákona stanoveno pouze ve vztahu k jednomu rodiči, přísluší rodičovské povinnosti tomuto rodiči.

2. Jestliže se dítě narodí jako nemanželské a pokrevní příbuzenství je stanoveno ve vztahu k oběma rodičům, může vnitrostátní právní řád stanovit, že rodičovské povinnosti mají být vykonávány:

a. s výhradou ustanovení zásady č. 8:

- i. pouze matkou,
- ii. pouze otcem, jestliže o tom rozhodl příslušný orgán nebo pokud byla mezi oběma rodiči uzavřena dohoda,

b. podle rozdělení mezi oba rodiče, o kterém rozhodl příslušný orgán,

c. společně oběma rodiči, pokud žijí společně nebo jestliže mezi nimi byla uzavřena dohoda.

Zásada č. 8

V každém případě mají mít povinnost starat se o dítě oba rodiče. Rodič, s nímž dítě nežije, má mít alespoň možnost udržovat s dítětem osobní vztahy, pakliže tyto vztahy nepoškozuje závažným způsobem zájmy dítěte.

Zásada č. 9

1. Jestliže jsou rodičovské povinnosti plněny společně oběma rodiči a jeden z nich zemře, připadají veškeré rodičovské povinnosti přeživšímu partnerovi.
2. Pokud rodič, který sám plní určité rodičovské povinnosti, zemře, má jeho povinnosti plnit přeživší partner, pokud zájmy dítěte nevyžadují přijetí jiných opatření.
3. Jestliže již není naživu ani jeden z rodičů, přijme příslušný orgán rozhodnutí týkající se přisouzení rodičovských povinností. Vnitrostátní zákony mohou stanovovat, že tyto povinnosti mohou být přisouzeny členovy rodiny nebo osobě, kterou určil ten z rodičů, jenž zemřel jako poslední. Výjimkou jsou případy, kdy zájmy dítěte vyžadují jiná opatření.

Zásada č. 10

1. Jestliže rodičovské povinnosti plní společně oba rodiče, veškerá případná rozhodnutí, jež mají vliv na zájmy dítěte, mají být přijata po dohodě obou rodičů.
2. Pokud panuje neshoda a záležitost je předložena jedním z rodičů příslušnému orgánu, pokusí se tento orgán, pokudliže to vyžadují zájmy dítěte, dosáhnout usmíření rodičů. Jestliže jeho snaha není úspěšná, přijme náležité rozhodnutí.
3. Ve vztahu ke třetím osobám má být předpokládána existence dohody mezi oběma rodiči. Výjimkou jsou případy, kdy vnitrostátní právní řád, s přihlédnutím k důležitosti zájmů, jichž se případ dotýká, vyžaduje výslovný souhlas.

Zásada č. 11

Za běžných okolností má být každý rodič informován o plnění povinností, které mu nebyly přisouzeny, a to v rozsahu, jaký sám požaduje, a v každém případě ve chvíli, kdy jsou dotčeny základní zájmy dítěte.

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ Č. R (87) 6

VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM O PĚSTOUNSKÝCH RODINÁCH²

*(Přijato Výborem ministrů dne 20. března 1987
na 405. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.**b** Stanov Rady Evropy, máje na zřeteli skutečnost, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší míry jednoty mezi jejími členy tím, mimo jiné, že bude prosazovat přijetí společných pravidel v právních záležitostech,

vědom si toho, že zákony mají chránit spokojenost dětí,

vědom si toho, že je zpravidla v zájmu dětí, aby zůstaly se svou biologickou rodinou, a že zkvalitnění podpory pro tyto rodiny by zajistilo omezení potřeby využívat pěstounství,

domníváje se, že je možné zkvalitnit právní systémy týkající se umístování dětí do pěstounské péče s cílem podpořit rozvoj osobnosti dítěte a chránit jeho osobu a jeho morální a materiální zájmy,

domníváje se, že zlepšení situace pěstounů by mohlo přispět ke spokojenosti dětí,

vědom si toho, že je potřeba přihlídnout k tomu, jaký dopad může mít pěstounství na další záležitosti, jako jsou sociální a jiné dávky a příspěvky,

poukazuje na resoluci (77) 33 o umístování dětí a na doporučení č. R (84) 4 o rodičovských povinnostech,

doporučuje vládám členských států zahrnout do své legislativy pravidla týkající se pěstounských rodin, která vycházejí ze zásad, jež jsou vymezeny v příloze tohoto doporučení.

Příloha doporučení č. R (87) 6

Pro účely tohoto doporučení se umístěním do pěstounské péče rozumí situace, kdy je dítě svěřeno (s cílem jiným než je osvojení) páru nebo jednotlivci (dále jen „pěstouni“), kteří se o dítě starají déle než po krátké období nebo po předem neurčenou dobu, kterým nebylo dítě dáno do opatrovnictví a kteří nejsou jeho rodiči.

² Když bylo toto doporučení přijato, a při uplatnění ustanovení článku 10.2.**c** Jednacího řádu pro potřeby zasedání zástupců ministrů, si zástupci Dánska a Norska vyhradili právo svých vlád dodržovat nebo nedodržovat zásadu č. 5 z přílohy tohoto doporučení.

Zásada č. 1

1. Vnitrostátní legislativa by měla zajišťovat systém dohledu nad pěstouny, aby bylo zaručeno, že vytvářejí potřebné morální a materiální podmínky pro řádný vývoj dítěte, zejména díky svým osobnostním vlastnostem a kvalitám, především pak díky své schopnosti vychovávat dítě, a ubytovacím možnostem.

Vnitrostátní legislativa může stanovovat, že takový dohled není nutno vykonávat, pokud je dítě svěřeno do pěstounské péče svého blízkého příbuzného.

2. Dohled má vycházet:

- z informací, které pěstouni poskytli příslušnému orgánu, nebo
- ze systému vydávání oprávnění,
- z případných jiných prostředků, které by umožnily dosažení tohoto cíle, např. ze systému úředních schválení pro osoby, do jejichž péče jsou děti pravidelně umisťovány.

3. Příslušný úřad má v každém případě zasáhnout a poskytnout podporu, pokud to vyžadují zájmy dítěte.

Zásada č. 2

Osobní vztahy dítěte s jeho biologickou rodinou mají být udržovány a jeho biologické rodině mají být předávány informace týkající se spokojenosti dítěte, jestliže to není v rozporu se základními zájmy dítěte.

Zásada č. 3

U pěstounů se má mít zato, že jsou oprávněni vykonávat jménem zákonných zástupců dítěte rodičovské povinnosti, které jsou nezbytné v zájmu péče o dítě ve spojitosti s každodenními či naléhavými záležitostmi.

Zásada č. 4

Před tím, než je přijato jakékoli důležité rozhodnutí týkající se osoby dítěte, má být pěstounům v maximální možné míře umožněno, aby vyjádřili svůj názor.

Zásada č. 5

Jakmile se svěřené dítě začlení do pěstounské rodiny, především poté, co uplyne delší doba od jeho umístění do pěstounské rodiny, měli by mít pěstouni možnost požádat soudní nebo jiný příslušný orgán, v návaznosti na případné podmínky vymezené vnitrostátní legislativou, o udělení pravomoci vykonávat určité rodičovské povinnosti včetně případného opatrovnictví.

Zásada č. 6

Jakmile se svěřené dítě začlení do pěstounské rodiny, především poté, co uplyne delší doba od jeho umístění do pěstounské rodiny, je na soudním nebo jiném příslušném orgánu, aby rozhodl, jestliže si osoba nebo úřad, kteří umístění do pěstounské péče zařídili, přejí pobyt dítěte u pěstounů ukončit a pěstouni s tím nesouhlasí.

Zásada č. 7

1. Před tím, než příslušný orgán přijme libovolné rozhodnutí dle zásady č. 5 a 6, mají mít rodiče a pěstouni příležitost vyjádřit svůj názor. Pokud to dovoluje míra vyspělosti dítěte s ohledem na takové rozhodnutí, měla by být situace probrána také s ním.

2. Úřad má při přijímání svého rozhodnutí vycházet v první řadě ze zájmů dítěte a přihlížet především ke vztahům mezi dítětem, jeho rodiči a jeho pěstouny. Takové rozhodnutí má být přijato bez zbytečného prodloužení.

Zásada č. 8

Dohody týkající se svěřeni dítěte do pěstounské péče se nesmějí odchylovat od zásad vymezených v tomto doporučení.

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ Č. R (89) 1

VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM O PŘÍSPĚVCÍCH VYPLÁCENÝCH PO ROZVODU³

*(Přijato Výborem ministrů dne 18. ledna 1989
na 423. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15. **b** Stanov Rady Evropy, máje na zřeteli skutečnost, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší míry jednoty mezi jejími členy tím, mimo jiné, že bude prosazovat přijetí společných pravidel v právních záležitostech, poznamenává, že rozvod může mít závažný dopad na životní úroveň obou stran, s přáním pomoci každé ze stran, aby byla po rozvodu finančně soběstačná, domnívá se, že v případech, kdy jedna ze stran není po rozvodu soběstačná, mají být této straně poskytnuty odpovídající příspěvky, poukazuje na resoluci Výboru ministrů (78) 37 o rovnosti manželů dle občanského práva, doporučuje vládám členských států provádět následující zásady.

Zásada č. 1

Po rozvodu má být zajištěno, aby všechny strany byly v maximální možné míře ekonomicky nezávislé a soběstačné. Tohoto cíle by mohlo být dosaženo pomocí vhodných pravidel, která se týkají:

- a) vlastnických vztahů v manželství, zejména tím, že by bývalé manželce (bývalému manželovi) bylo uděleno právo získat spravedlivý podíl na majetku druhého z manželů,
- b) programů penzijního připojištění, aby bylo bývalé manželce (bývalému manželovi) umožněno požívat stejnou měrou výhod a plnění, jež plynou z prostředků uhrazených v průběhu jejich manželství.

Zásada č. 2

Cíle uvedeného v zásadě č. 1 by mohlo být rovněž dosaženo tím, že by jedna strana vyplatila druhé straně jednorázovou částku, nebo by jedna strana prováděla druhé straně po dobu určitou pravidelné platby.

Zásada č. 3

Jestliže není možné zmíněného cíle dosáhnout, strana, která není soběstačná, má mít nárok na příspěvky vyplácené druhou stranou nebo státními úřady, případně oběma, a to způsobem, který předepisují vnitrostátní zákony.

³ Při uplatnění ustanovení článku 10.2. **c** Jednacího řádu pro potřeby zasedání zástupců ministrů si zástupci Irska vyhradili právo své vlády dodržovat nebo nedodržovat toto doporučení.

Zásada č. 4

Při určování výše příspěvků, které má jedna strana vyplácet druhé straně dle zásad č. 2 a 3, mají být v potaz brány všechny relevantní faktory, především pak zdroje a finanční potřeby obou stran.

Zásada č. 5

Při určování výše příspěvků, které má jedna strana vyplácet druhé straně, nemají být v potaz brána žádná případná pochybení kterékoli ze stran nebo neplnění jejich povinností. Zákony však mohou stanovit možnost, že příspěvek smí být zamítnut nebo snížen, jestliže strana, která se jej domáhá, závažným způsobem porušila své povinnosti.

Zásada č. 6

Pokud dojde ke změně podmínek kterékoli ze stran, může být přehodnocena částka pravidelných plateb, které mají být jednou stranou poskytovány druhé straně.

Zásada č. 7

Po úmrtí dlužníka mají být příspěvky, je-li to možné, nadále vypláceny nebo nahrazeny jiným plněním, jako je podíl na majetku dlužníka nebo, pokud to dovoluje vnitrostátní právní řád, příspěvky státních úřadů.

Zásada č. 8

Státy mají přijmout nová opatření nebo posílit stávající opatření na vnitrostátní a mezinárodní úrovni, která zajistí, že budou k dispozici účinné prostředky k vymáhání příspěvků.

Zásada č. 9

Strany poskytnout informace potřebné k určení toho, zda existuje povinnost vyplácet příspěvky, ke stanovení jejich výše a k umožnění realizace příslušných částek.

Povinnost poskytnout tyto informace může být rovněž, v případě potřeby, uložena státním úřadům nebo zaměstnancům stran, kteří tyto informace mají.

REZOLUCE 1099 (1996)⁴

o sexuálním vykořisťování dětí

1. Shromáždění je nesmírně rozhořčeno zprávami o trestných činech spáchaných v nedávné době na dětech v Belgii a v několika dalších evropských zemích, které v ní vyvolaly velkou lítost, a připomíná, že sexuální vykořisťování dětí je zcela nepřijatelným porušením lidských práv.
2. Tyto události, které odhalily existenci a rozšiřování organizovaných sítí pedofilů, do kterých jsou zapojeny děti, a hrůznou skutečnost, že v Evropě dochází k obchodování s dětmi, odkrývají nedostatky a chyby ve spolupráci evropských soudů a policie.
3. Shromáždění ve svých dokumentech neustále připomíná skutečnost, že děti jsou zranitelné a „potřebují zvláštní pomoc, péči a ochranu“ (doporučení 1121 (1990)).
4. Shromáždění připomíná své doporučení 1065 (1987) o obchodování s dětmi a dalších formách vykořisťování dětí, v němž naléhavě vyzývá k přijetí „přísných zákonů a předpisů k boji s dětskou pornografií a ke sladění příslušné legislativy členských států“, a žádá členské státy, aby bojovaly s dětskou pornografií ve všech možných podobách (publikace, video, internet).
5. Shromáždění vyzývá členské státy Rady Evropy, aby sjednotily své úsilí a spojily své zdroje s cílem bojovat proti dětské prostituci, obchodování s dětmi a pornografii, aby tak mohlo být ukončeno sexuální vykořisťování dětí, a volá po rozšíření mezinárodní spolupráce.
6. Shromáždění vítá snahy z poslední doby získat pozornost pro záležitosti týkající se dětí a jednoznačně se staví za závěry a program dalších kroků Světového kongresu proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dětí, který se konal od 27. do 31. srpna 1996 ve Stockholmu.
7. Shromáždění připomíná, že ve svém doporučení 1286 (1996) doporučilo Výboru ministrů, aby největší pozornost byla věnována práci týkající se ochrany dětí a jejich práv a aby byl ustaven stálý multidisciplinární útvar, který by se zabýval veškerými záležitostmi, které souvisejí s dětmi.
8. Shromáždění připomíná, že ve svém doporučení 1121 (1990) a ve svém stanovisku č. 186 (1995) požádalo Výbor ministrů o sestavení návrhu dodatečného protokolu k Evropské úmluvě o lidských právech, který by se týkal práv dětí, aby byla práva dětí ze zákona vymahatelná.
9. Shromáždění žádá členské státy, aby podpořily práci na přípravě návrhu doplňkového protokolu k Mezinárodní úmluvě Spojených národů o právech dítěte, který by se věnoval obchodování s dětmi, dětské prostituci a pornografii.

⁴ Debata Shromáždění ze dne 25. září 1996 (28. zasedání) (viz Doc. 7659, zpráva Výboru pro právní záležitosti a lidská práva, zpravodajka paní Err).
Text přijatý Shromážděním dne 25. září 1996 (28. zasedání).

-
10. Shromáždění vyzývá členské státy, které tak ještě neučinily, aby:
- i) podepsaly, ratifikovaly a prováděly Mezinárodní úmluvu o právech dítěte z roku 1989 a Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí,
 - ii) podepsaly, ratifikovaly a prováděly příslušné úmluvy Rady Evropy týkající se trestního práva (Evropskou úmluvu o vydávání a její protokoly, Evropskou úmluvu o vzájemné pomoci ve věcech trestních apod.).
11. Shromáždění připomíná potřebu připravit informační programy a preventivní opatření, jak je uvedeno v jeho doporučeních 1121 (1990) a 1286 (1996), zejména pak potřebu:
- i) jmenovat komisaře pro děti (ombudsmana) nebo vytvořit ve všech zemích odpovídající útvar, na místní nebo národní úrovni, který by děti informoval o jejich právech, radil jim a zasazoval by se za ně,
 - ii) podporovat informační kampaně pro děti a jejich rodiče a rovněž zajistit výchovnou a psychologickou péči o děti, které jsou oběťmi sexuálního zneužití.
12. Shromáždění vybízí členské státy, aby posílily represivní opatření na vnitrostátní úrovni a aby neprodleně přijaly legislativu z oblasti trestního práva týkající se dětské prostituce. Shromáždění zdůrazňuje zejména nutnost:
- i) začlenit do trestního práva členských států zásadu extraterritoriálního trestního stíhání a souzení trestných činů,
 - ii) počítat s dostatečně dlouhou zákonnou promlčecí lhůtou u stíhání za trestné činy spáchané na nezletilých osobách (nejméně dvacet let) a s časovou lhůtou pro zahájení řízení, která bude nejméně o pět let překračovat okamžik dosažení zletilosti,
 - iii) zavést následující nové trestné činy, za něž bude možné vyměřit dostatečně odstrašující tresty:
 - a. vlastnictví pornografického materiálu, jako jsou videa, dokumenty nebo fotografie, na kterém jsou zobrazeny děti,
 - b. výroba, přeprava a distribuce pornografického materiálu zobrazujícího nezletilé osoby,
 - c. vysílání a nahrávání pornografického obrazového materiálu s nezletilými osobami,
 - iv) přijmout legislativu, která zajistí, aby veškeré sexuální trestné činy dotýkající se dětí byly klasifikovány jako závažné trestné činy; takové trestné činy nesmějí být za žádných okolností zahrnovány do kategorie méně závažných trestných činů,
 - v) v co největší míře sladit po celé Evropě přístup k pachatelům sexuální trestné činnosti, zejména ve spojitosti s podmíněčným propouštěním, psychologickou léčbou a sociální kontrolou,
 - vi) začlenit do legislativy členských států zásadu, podle níž nemůže nezletilá osoba mladší 15 let dát svůj souhlas se sexuálním vztahem s dospělou osobou,

-
- vii) umožnit sdružením zabývajícím se ochranou dětí a nevládním organizacím, aby v případech sexuálně zneužitých dětí vystupovaly jako žalobci.
13. Shromáždění žádá členské státy, aby přijaly konkrétní opatření v zájmu ukončení sexuální turistiky, zejména aby umožnily uplatňování trestních a administrativních opatření vůči cestovním kancelářím a organizátorům zájezdů (odejmutí licence, pokuty apod.) a dávaly odstrašující příklad všem, kdo se chtějí zapojit do sexuální turistiky, tím, že budou kontrolovat filmy promítané na palubách letadel směřujících do rizikových zemí, budou informovat o závažné újmě, kterou z pohledu tělesného a duševního vývoje a sociálního začlenění působí mladým lidem sexuální zneužívání, a rozdávat turistům, kteří vystupují z letadel, letáky o sexuálním vykořisťování dětí.
14. Shromáždění rovněž vyzývá členské státy, aby úzce spolupracovaly se zeměmi, kde jsou děti a mladí lidé sexuálně vykořisťováni občany členských států, a bojovaly tak se zahraniční sexuální turistikou.
15. Shromáždění dále žádá, aby byly v členských státech zaváděny programy zvláštní odborné přípravy pro osoby pracující s dětmi (učitele, soudce, právníky apod.) a aby v rámci policie a soudů byla zakládána oddělení se speciálně vyškoleným personálem, jenž by poskytoval péči nezletilým dětem, které se stanou obětí sexuálního zneužití.
16. Shromáždění žádá členské státy, aby:
- i) do školních osnov začlenily informace o možných rizicích, která hrozí dětem, a o způsobech, jakými se mohou děti samy chránit,
 - ii) požádaly sdělovací prostředky o pomoc při prohlubování obecné informovanosti a aby přijaly náležitá etická pravidla.
17. Shromáždění upozorňuje na skutečnost, že kroky, které lze přijmout na vnitrostátní úrovni, jsou omezené a nemohou být v boji proti vykořisťování a obchodování s lidmi v organizovaných sítích účinné, a vyzývá proto členské státy, aby posílily přeshraniční soudní a policejní spolupráci v Evropě. Shromáždění plně podporuje iniciativy zaměřené na zkvalitnění systému Europol.
18. Shromáždění vzdává hold neziskovým organizacím a organizacím jako Unicef, Ukončete dětskou prostituci v rámci turistiky do Asie (ECPAT), Národní dětská kancelář (Londýn) a další, jejichž snahou je informovat děti a mladé lidi a chránit je před sexuálním vykořisťováním, a potvrzuje svůj závazek spolupracovat s těmito organizacemi.
19. Shromáždění znovu předkládá svůj návrh na ustavení evropského dětského ombudsmana, a to v rámci Rady Evropy.

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ Č. R (98) 1

VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM O RODINNÉ MEDIACI

*(Přijato Výborem ministrů dne 21. ledna 1998
na 616. zasedání náměstků ministrů)*

1. Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.b Stanov Rady Evropy,
2. vědom si vzrůstajícího počtu rodinných sporů, zejména pak sporů, které jsou důsledkem odloučení párů nebo rozvodu, a upozorňuje na nepříznivé následky konfliktů pro rodiny i vysoké sociální a ekonomické náklady pro státy,
3. přihlížejí k potřebě zajistit ochranu nejlepších zájmů a spokojenosti dítěte, jak jsou popsány v mezinárodních listinách, především pak bera v potaz problémy související se svěřením do péče a s kontaktem, které vznikají v návaznosti na odloučení nebo rozvod,
4. bera v potaz nové trendy v oblasti vývoje metod řešení sporů smírným způsobem a nutnost zmírňovat konflikty v zájmu všech členů rodiny,
5. uvědomuje si zvláštní povahu rodinných sporů, zejména:
 - skutečnost, že do rodinných sporů jsou zapojeny osoby, které budou mít vzájemně propojené vztahy, jež budou trvat i v budoucnu,
 - skutečnost, že rodinné spory vznikají v souvislosti s emocionálním rozrušením a toto rozrušení ještě stupňují,
 - skutečnost, že odloučení a rozvod mají dopad na všechny členy rodiny, především děti,
6. odkazuje na Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí, zejména pak na článek 13 zmíněné úmluvy, který se zabývá zajištěním mediace nebo jiných procesů, jejichž cílem je vyřešení sporů, které se dotýkají dětí,
7. bera v potaz výsledky výzkumů zaměřených na využívání mediace a zkušenosti v této oblasti z několika zemí, které ukazují, že využití rodinné mediace přináší možnost:
 - zlepšit komunikaci mezi členy rodiny,
 - zmírnit konflikt mezi stranami sporu,
 - dobrat se smírných řešení,
 - zachovat osobní kontakty mezi rodiči a dětmi,
 - snížit sociální a ekonomické náklady na odloučení a rozvod jak přímo pro strany sporu, tak pro státy,
 - zkrátit dobu, která je jinak potřebná k vyřešení konfliktu,
8. zdůrazňuje stále větší internacionalizaci rodinných vztahů a velmi specifickou povahu problémů, jež jsou s tímto jevem spojeny,
9. uvědomuje si, že celá řada států uvažuje o zavedení rodinné mediace,

10. Jsa přesvědčen o potřebě využívat hojněji rodinnou mediaci, tedy proces, v němž třetí strana, mediátor, neutrální a nestranný, pomáhá stranám samotným projednat záležitost, která je předmětem sporu, a dosáhnout jejich vlastní společné dohody,

11. doporučuje vládám členských států:

- i. zavést či podporovat rodinnou mediaci nebo, bude-li to nezbytné, posílit stávající rodinnou mediaci,
- ii. přijmout nebo posílit veškerá opatření, která členské státy považují za potřebná, s cílem provádět následující zásady spojené s podporou a využíváním rodinné mediace jako vhodného prostředku řešení rodinných sporů.

Zásady rodinné mediace

I. *Rozsah mediace*

a. Rodinnou mediaci je možno využít u všech sporů mezi členy stejné rodiny, ať již jsou spřízněni pokrevně nebo sňatkem, a osobami, které žijí nebo žily v rodinných vztazích, jak jsou vymezeny vnitrostátním právním řádem.

b. Státy však mohou dle vlastního uvážení určit konkrétní záležitosti nebo případy, na něž se bude vztahovat rodinná mediace.

II. *Organizace mediace*

a. Mediace nemá být v zásadě povinná.

b. Státy mohou mediaci organizovat a zajišťovat způsobem, jaký považují za vhodný, ať již prostřednictvím veřejného nebo soukromého sektoru.

c. Bez ohledu na to, jakým způsobem je mediace organizována a zajišťována, mají státy zajistit, aby byly k dispozici náležitě mechanismy k zaručení existence:

- procedur sloužících k výběru, proškolení a ověření způsobilosti mediátorů,
- standardů, jichž mají mediátoři dosáhnout a které mají dodržovat.

III. *Proces mediace*

Státy zajistí, aby byly k dispozici náležitě mechanismy, jež umožní, aby byl proces mediace prováděn v souladu s následujícími zásadami:

- i. mediátor je vzhledem ke stranám sporu nestranný,
- ii. mediátor je z pohledu výsledku procesu mediace neutrální,
- iii. mediátor respektuje názor stran a dbá na zachování rovnosti jejich vyjednávacích pozic,
- iv. mediátor není oprávněn určovat stranám žádné konkrétní řešení,
- v. podmínky, za jakých se rodinná mediace koná, musejí zaručovat soukromí a důvěrnost,
- vi. diskuze vedené v rámci mediace jsou důvěrné a nesmějí být následně použity; výjimkou jsou případy, kdy se tak stane po dohodě stran nebo v situacích, které povoluje vnitrostátní právní řád,
- vii. mediátor v náležitých případech informuje strany o možnosti využít služeb manželské poradny nebo jinou formu poradenství jako prostředku vyřešení jejich manželských nebo rodinných problémů,
- viii. mediátor má věnovat zvláštní pozornost spokojenosti a nejlepším zájmům dětí, má vybízet rodiče k tomu, aby se soustředili na potřeby dětí, a má rodičům

připomínat jejich prvořadou odpovědnost za spokojený vývoj jejich dětí a nutnost, aby své děti informovali a radili se s nimi,

ix. mediátor věnuje zvýšenou pozornost tomu, zda mezi stranami došlo v minulosti k násilí nebo zda by se násilí mohlo vyskytnout v budoucnu, a posoudí dopad, jaký by tato skutečnost mohla mít na vyjednávací pozice stran. Zváží rovněž, jestli je za takovýchto okolností proces mediace vhodný;

x. mediátor smí poskytovat právní informace, ale nemá poskytovat právní poradenství. Mediátor v odpovídajících případech informuje strany o možnosti poradit se s právníkem nebo libovolným jiným relevantním odborníkem.

IV. Statut dohod, kterých bylo dosaženo na základě mediace

Státy jsou nápomocny při schvalování dohod, kterých bylo dosaženo na základě mediace, soudními orgány nebo jiným kompetentním orgánem, jestliže to strany požadují, a zajišťují mechanismy k vymáhání dodržování takto schválených smluv v souladu s vnitrostátním právním řádem.

V. Vztah mezi mediací a řízením před soudním nebo jiným příslušným orgánem

a. Státy uznávají autonomii mediace a jsou si vědomy toho, že mediace může probíhat před soudním řízením, v jeho průběhu nebo po jeho ukončení.

b. Státy zavedou mechanismy, které:

i. umožní, aby bylo soudní řízení přerušeno s cílem umožnit konání mediace,

ii. zajistí, aby si v takovém případě soudní nebo jiný příslušný orgán ponechal pravomoc přijmout urgentní rozhodnutí, která ochrání strany nebo jejich děti nebo jejich majetek,

iii. zajistí, že soudní nebo jiný příslušný orgán bude informován o tom, zda strany pokračují v mediaci nebo jestli strany dosáhly dohody.

VI. Podpora mediace a přístup k ní

a. Státy podpoří rozvoj rodinné mediace, zejména prostřednictvím informačních programů nabízených veřejnosti, aby tak bylo umožněno lepší obeznámení se s touto metodou řešení sporů smírným způsobem.

b. Státy mohou dle vlastního uvážení v individuálních případech vyvinout metody k poskytování relevantních informací o mediaci jako alternativním procesu řešení rodinných sporů (např. mohou určit, že strany se povinně sejdou s mediátorem), a umožnit tak stranám zvážit, zda by bylo možné a vhodné vyřešit danou záležitost, která je předmětem sporu, pomocí mediace.

c. Státy se rovněž pokusí přijmout potřebná opatření, která umožní přístup k rodinné mediaci, včetně mediace mezinárodní, aby takto přispěly k rozvoji této metody řešení rodinných sporů smírným způsobem.

VII. Další prostředky k řešení sporů

Státy mohou prověřit, zda je možné a vhodné uplatnit odpovídajícím způsobem zásady mediace obsažené v tomto doporučení i u dalších prostředků řešení sporů.

VIII. Mezinárodní záležitosti

a. Státy zváží zavedení mechanismů pro využívání mediace v případech, které zahrnují mezinárodní prvek, je-li to vhodné, především ve spojitosti se všemi záležitostmi týkajícími se dětí, a zejména pak se záležitostmi spojenými se svěřením do péče a s kontaktem, pokud rodiče žijí nebo se chystají žít v různých státech.

b. Mezinárodní mediace má být považována za vhodný proces, který umožní rodičům stanovit podmínky svěření do péče nebo kontaktu, případně takové podmínky

přehodnotit, nebo vyřešit spor, který vznikl poté, co byla přijata rozhodnutí ve vztahu k takovým záležitostem. V případě nesprávně provedeného odejmutí nebo ponechání dítěte nemá však být mezinárodní mediace použita, pokud by tím došlo k oddálení urychleného návratu dítěte.

c. U mezinárodní mediace lze uplatnit všechny zásady popsané výše.

d. Státy mají v maximální možné míře podporovat spolupráci mezi stávajícími organizacemi, které se zabývají rodinnou mediací, s cílem usnadnit využívání mezinárodní mediace.

e. S ohledem na specifickou povahu mezinárodní mediace mají mít mezinárodní mediátoři povinnost absolvovat zvláštní odbornou přípravu.

RADA EVROPY VÝBOR MINISTRŮ

DOPORUČENÍ Č. R (98) 8

VÝBORU MINISTRŮ ČLENSKÝM STÁTŮM O ZAPOJENÍ DĚTÍ DO RODINNÉHO A SPOLEČENSKÉHO ŽIVOTA

*(Přijato Výborem ministrů dne 18. září 1998
na 641. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.b Stanov Rady Evropy,

maje na zřeteli skutečnost, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší míry jednoty mezi jejími členy s cílem chránit a v realitu přetvářet ideály a zásady, které jsou jejich společným dědictvím,

přihlížeje k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod a k jejímu systému účinné mezinárodní ochrany základních práv a svobod,

maje na paměti Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí,

maje na paměti Vídeňskou deklaraci a Akční plán pro boj proti rasismu, xenofobii, antisemitismu a nesnášenlivosti ze Summitu hlav států a vlád Rady Evropy konaného ve Vídni v roce 1993,

s přihlédnutím k následujícím doporučením Parlamentního shromáždění Rady Evropy: doporučení č. 874 (1997) o evropské chartě práv dítěte, doporučení č. 1019 (1985) o zapojení mladých lidí do politického a institucionálního života, doporučení č. 1121 (1990) o právech dětí a doporučení č. 902 (1980) o spolupráci mládeže v Evropě,

maje na paměti své vlastní doporučení č. R (84) 4 o rodičovské odpovědnosti, doporučení č. R (87) 6 o pěstounských rodinách, doporučení č. R (83) 13 o roli střední školy při přípravě mladých lidí na život, doporučení č. R (94) 14 o soudržné a jednotné rodinné politice a doporučení č. R (97) 3 o zapojení mládeže a budoucnosti občanské společnosti,

maje na paměti rezoluci 237 (1992) Stálé konference místních a regionálních samospráv Evropy o Chartě o zapojení mladých lidí do života měst a regionů,

přihlížeje k velkému významu Úmluvy Spojených národů o právech dítěte, který je potvrzen skutečností, že tuto úmluvu ratifikovaly všechny členské státy Rady Evropy,

maje na paměti různorodost a objem práce, kterou již Rada Evropy vykonala ve spojitosti se zapojením dětí do rodinného a společenského života,

vědom si vzrůstající důležitosti zapojení dětí do aktivit členských států Rady Evropy a množství a různorodosti zkušeností s takovým zapojením,

odkazuje na článek 5 Úmluvy Spojených národů o právech dítěte, podle kterého „státy, jež jsou stranami úmluvy, respektují odpovědnost, práva a povinnosti rodičů“,

maje na paměti skutečnost, že děti jsou plnohodnotnými členy dnešní i zítřejší společnosti,

vědom si významu vztahu mezi rodiči a dítětem a důležitosti náležitého rodinného a sociálního prostředí pro spokojenost dětí,

upozorňuje na potřebu prosazovat již od raného dětství zásady rovnosti mezi děvčaty a chlapci a mezi ženami a muži,

vědom si na jedné straně toho, že zapojení dítěte, v jeho vlastním zájmu, zahrnuje rovněž úkoly a povinnosti, které odpovídají věku dítěte a jeho schopnostem, a na druhé straně jsa přesvědčen, že děti nemají být přetěžovány povinnostmi, které jsou mimo jejich schopnosti nebo které je rozčilují nebo rozrušují,

potvrzuje následující zásady týkající se zapojení dětí do rodinného a společenského života:

1. každé dítě má mít příležitost zapojit se bez jakékoli diskriminace,
2. zapojení má zásadní význam pro uvádění Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte v život,
3. mír a přátelství v rodinách a mezi rodinami, společnostmi a národy, včetně vztahů založených na nediskriminaci, nenásilí a toleranci, jsou zásadní pro zajištění respektu k individualitě a důstojnosti dítěte a pro umožnění uskutečňování nejlepších zájmů dítěte,
4. zapojení je rozhodující faktor při zajišťování společenské soudržnosti a života v demokracii v souladu s hodnotami multikulturní společnosti a se zásadami tolerance,
5. zapojení dětí je velmi důležité při ovlivňování podmínek jejich vlastního života v tom, že zapojení není pouhou účastí na činnosti institucí a podílením se na rozhodování, ale především obecným demokratickým modelem relevantním pro všechny oblasti rodinného a společenského života,
6. zapojení je nezbytným procesem ve vývoji dítěte,
7. zapojení do rodinného života v nejrůznějších formách a v nejrůznější míře je možné a žádoucí ve všech fázích dětství,
8. zapojení do rodinného života je formou dialogu, který pomáhá rozvíjet schopnost vyjednávat a řešit konflikty smírným způsobem,
9. zapojení do společenského života je formou procvičování občanství v praxi, které přináší možnost seznámit se s odpovědnostmi jednotlivců i celé společnosti,
10. děti ze sociálně vyloučených rodin mají mít možnost využívat dostatečně ekonomických zdrojů společnosti,
11. zapojení dítěte nemá být záminkou k tomu, aby bylo dítě zavaleno povinnostmi a úkoly, které nemůže s ohledem na svůj věk zvládnout,

a doporučuje vládám členských států prosazovat a podporovat zapojení dětí do rodinného a společenského života, zejména pak do školního života, a určit a odstranit překážky, které takovému zapojení brání, v souladu se zásadami a doporučenými opatřeními, jež jsou uvedena v příloze.

Příloha doporučení č. R (98) 8

Opatření k podpoření zapojení dětí do rodinného a společenského života

Informace

1. Zajistit, aby informace o zapojení byly k dispozici a byly přístupné, především pak informace o různých formách zapojení a o souvisejících právních nástrojích.
2. Propojit tyto informace o zapojení dětí s údaji o možnostech různých druhů zapojení.
3. Zpřístupnit informace v podobě, která odpovídá věku dítěte a jeho schopnosti informace pochopit.
4. Zpřístupnit rodičům i všem orgánům a institucím, které pracují s dětmi, informace týkající se realizace různých forem zapojení.

5. Šířit informace týkající se zkušeností dětí a rodin s realizací zapojení.

6. Umožnit školám, zařízením ústavní péče a střediskům denní péče o děti, mládežnickým organizacím, rodinným sdružením a sdělovacím prostředkům, aby hrály roli při rozvíjení koncepcí a pomáhaly dětem získat přístup k informacím.

7. Zajistit, aby státní orgány, obce, vzdělávací instituce, dětská sdružení a instituce pro děti žijící v ústavní péči poskytovaly informace o zapojení jak s využitím tradičních prostředků, tak prostřednictvím nových informačních technologií. Tyto informace by měly popisovat, jak je možné se prakticky zapojit, a příslušným dětem by měly být zpřístupňovány pravidelně.

Vzdělání

8. Zajistit, aby školní osnovy na všech úrovních podporovaly osvojování si dovedností a znalostí, které děti potřebují k úplnému zapojení se do rodinného a společenského života.

9. Motivovat vzdělávací instituce, střediska denní péče a zařízení ústavní péče pro děti k tomu, aby vytvářely pro děti příležitosti k vyjadřování jejich názoru na záležitosti, které se jich týkají, a zajistit, aby názory dětí byly brány v potaz při přijímání rozhodnutí v těchto institucích.

Mimoškolní aktivity

10. Nabídnout všem dětem možnost zapojit se do mimoškolních aktivit, které jim umožní vyzkoušet si zapojení, jako jsou vhodné rekreační činnosti, sportovní nebo kulturní aktivity.

Dětská sdružení

11. Podporovat dětská sdružení tím, že tam, kde je to možné, bude zajištěn právní rámec a zdroje pro založení a fungování dětských sdružení. Tímto způsobem bude uznáno právo dětí na sdružování se v organizacích, jež prosazují jejich zájmy. V rámci těchto organizací mají mít děti možnost zažít zapojení.

Zapojení do veřejného života

12. Vybízet orgány místní samosprávy a obce k tomu, aby podporovaly zapojení dětí i zapojení rodičů s dětmi do co největšího počtu oblastí života obce jako prostředku k rozvíjení zodpovědnosti za nejbližší okolí, a zasadit se o to, aby děti měly reálnou zkušenost s tím, co znamená příslušnost k určitému státu.

13. Motivovat k přípravě různých forem zapojení dětí na místní, regionální a národní úrovni.

Práce

14. Zajistit, aby veškeré případné druhy práce, jež jsou ze zákona ve vztahu k dětem povoleny, byly zorganizovány tak, aby podpořily reálné zapojení dětí do rodinného a společenského života a přispívaly k jejich odborné přípravě a rozvoji. Je samozřejmé, že nezákonná práce dětí je nepřijatelná.

Odborná příprava

15. Sestavit pro profesionály, kteří pracují s dětmi a rodinami nebo se dětmi a rodinami zabývají, modely a programy odborné přípravy zahrnující různá odvětví. Mezi cílové skupiny by v tomto směru měli patřit učitelé, soudci, sociální pracovníci, zdravotní sestry a lékaři.

Sdělovací prostředky

16. Vybízet sdělovací prostředky k tomu, aby kladly větší důraz na tvorbu informačních a vzdělávacích programů zaměřených na podporu zapojení dětí do rodinného a společenského života.

17. Vybízet k aktivnější roli pro děti při zapojování se do přípravy produkce sdělovacích prostředků, a to jak produkce určené přímo dětem, tak produkce, která s nimi souvisí, a vybízet také k tomu, aby děti samy tvořily produkci sdělovacích prostředků.

18. Podporovat přístup dětí k novým technologiím a k novým komunikačním prostředkům, který by byl bez jakékoli diskriminace, a jejich obeznamování se s těmito technologiemi a prostředky a vybízet k používání interaktivních prostředků k výměně informací o osvědčených postupech z oblastí zapojení dětí.

Sociální soudržnost

19. Při zajišťování zapojení do rodinného a společenského života brát v potaz specifické jazykové a kulturní potřeby dětí.

20. Při zajišťování zapojení do rodinného a společenského života brát v potaz specifické potřeby postižených dětí.

21. Prohloubit povědomí veřejnosti o významu, jaký má prosazování sociální integrace a zapojení dětí, u nichž hrozí riziko společenského vyloučení, jako jsou děti s poruchami chování, mladiství pachatelé trestné činnosti, drogově závislé děti a další děti, které se nacházejí v obtížné situaci.

Výzkum

22. Vyzvat akademické a výzkumné instituce i nevládní organizace k tomu, aby navrhly nástroje k provádění výzkumů a hodnocení s cílem zlepšit zapojení dětí a aby vytvořily, otestovaly, posoudily a distribuovaly nástroje popisující, jak rozvíjet a zlepšovat dovednosti potřebné k zapojení.

Právní rámec

23. Zajistit jmenování ombudsmana pro děti (nebo zřídit jinou podobnou instituci) s cílem ještě více chránit zájmy dětí.

Evropská spolupráce

24. Vyměňovat si v rámci jednotlivých států i mezi členskými státy informace o modelech, dovednostech a znalostech, jež se týkají zapojení dětí. Vládní i nevládní orgány a organizace by měly vytvořit celoevropské sítě a výměnné programy pro děti a dospělé s příklady osvědčených postupů.

25. Podporovat a propagovat projekty, které dětem umožňují zapojit se do mezinárodních jednání a dalších mezinárodních programů, a to jak s dalšími dětmi, tak s dospělými.

Doporučení 1371 (1998)

Zneužívání a zanedbávání dětí

1. Úkolem Rady Evropy je prosazovat zákonnost a chránit práva jednotlivců, jak jsou chápána po celém kontinentě. Základním principem tohoto „evropského modelu“ je účinná ochrana nejslabších členů společnosti a především dětí.
2. Parlamentní shromáždění poukazuje na značný objem práce, kterou již vykonalo v zájmu posílení právní a sociální ochrany dětí, zejména pak odkazuje na své doporučení 1065 (1987) o obchodování s dětmi a jiných formách vykořisťování dětí, na své doporučení 1121 (1990) o právech dětí a své stanovisko č. 186 (1995) k návrhu evropské úmluvy o výkonu práv dětí.
3. Odhalení závažných trestných činů spáchaných na dětech a existence sítí pedofilů v Evropě ještě důrazněji upozornilo na tento problém a vedlo Shromáždění k tomu, že na září 1996 svolalo mimořádnou debatu a přijalo Usnesení 1099 (1996) o sexuálním vykořisťování dětí.
4. Nové znepokojivé události však vedly k tomu, že Shromáždění navrhlo posílení ochrany dětí před závažným a – jak se zdá, stále častějším porušováním jejich práv a před poškozováním jejich tělesného a duševního zdraví.
5. Sexuální vykořisťování a zneužívání dětí nezná hranic, ať již zeměpisných, kulturních nebo společenských, a působí strádání a bolest, které vyžadují přijetí razantních opatření, specificky zaměřené konzultace a účinnou spolupráci na celoevropské úrovni.
6. Je nutno podotknout, že Evropská úmluva o lidských právech se nezmiňuje konkrétně o ochraně práv dětí. Výjimkou jsou pouze případy, kdy soudy tato práva podpoří ve spojitosti s ochranou rodinného života. Obdobně se Evropskou úmluvou o výkonu práv dětí, která byla otevřena k podpisu dne 25. ledna 1996, řídí přístup nezletilých dětí k soudům a k soudnímu zastoupení, ale tato úmluva neobsahuje žádná ustanovení o základních hmotných právech a svobodách, která by mohla být dětem udělena a zákonem chráněna.
7. Evropa má stále ještě co dohánět, pokud jde o přístup k právům dětí a k pohledu na tato práva – děti potřebují zvláštní ochranu, a to vzhledem ke své bezbrannosti a méně vyvinuté schopnosti rozpoznat různá rizika, která dospělí dovedou snáze vyhodnotit, jako je sexuální zneužití, znásilnění, prostituce, pornografie, incest nebo špatné zacházení.
8. Zděšení, které bylo v poslední době vyvoláno několika případy sexuálního násilí spáchaného na dětech, by nemělo odvádět naši pozornost od násilí a špatného zacházení, k nimž dochází přímo v rodinách a se kterým se desetitisíce dětí setkávají dokonce ve velmi raném věku.
9. Shromáždění vyzývá členské státy, aby do své národní legislativy začlenily nezbytnou ochranu před specifickými riziky, která hrozí dětem. Shromáždění se domnívá, že pro děti musí být zajištěna zákonná a sociální ochrana zejména před:
 - a) pedofilii,
 - b) vykořisťováním pro pornografické účely,
 - c) prostitucí,
 - d) incestem,
 - e) nesprávně vedeným trestním řízením,
 - f) opakovaným páčáním trestné činnosti v podobě sexuálního násilí proti nezletilým,
 - g) nedobrovolnou sterilizací,

-
- h) násilím páchaným na dívkách a před jejich mrzačením,
 - i) zneužíváním, včetně zneužívání v rodině,
 - j) odmítáním nezbytné péče,
 - k) podvodnými úkony, které mají navodit zdání, že směřují k osvojení.
10. Shromáždění zdůrazňuje, že špatné zacházení s dětmi a především špatné zacházení sexuální povahy se vyznačuje vysokou mírou recidivy, a poukazuje na skutečnost, že podle zákonů téměř všech členských států Rady Evropy jsou viníci považováni za recidivisty pouze v případě, kdy jsou jejich trestné činy spáchány na území stejného státu, a že osoby, které byly odsouzeny v jednom státě, nejsou tudíž považovány za recidivisty, jestliže se po odpykání si trestu dopustí stejného trestného činu na území jiného státu. Těmto osobám tak nemůže být vyměřen přísnější trest, který by se vztahoval na recidivisty.
11. Shromáždění dále upozorňuje, že mnohé osoby, které páchají sexuální trestnou činnost, se sexuálního zneužívání nezletilých dětí dopouštějí v zahraničí, a často se tak vyhnou veškerým soudním řízením nebo obviněním jak v zemi, kde trestný čin spáchaly, tak ve státě, jehož jsou občany.
12. Ze všech výše jmenovaných důvodů je nutné sestavit úmluvu Rady Evropy, která by zajišťovala výměnu důležitých informací a umožňovala přijetí opatření, na jehož základě by předchozí obvinění z jednoho nebo více členských států Rady Evropy byla vzata v potaz i u vnitrostátních soudů.
13. Shromáždění proto doporučuje, aby Výbor ministrů požádal členské státy Rady Evropy:
- a) o zintenzivnění boje proti pedofilii tím, že:
 - i) státy posílí prevenci, což předpokládá zvláštní proškolení pro osoby, které jsou v pracovním kontaktu s dětmi. Lidem obviněným z pedofilie by mělo být v takovém kontaktu systematicky bráněno;
 - ii) zavedou vnitrostátní složku nebo evidenci obvinění z pedofilie, k níž budou mít přístup vnitrostátní a zahraniční úřady,
 - iii) zařídí pro viníky vhodnou zdravotní i psychologickou léčbu, a to během doby výkonu trestu i po určité období po jejich propuštění, které bude považováno za nezbytné, s cílem předcházet recidivě; tato následná opatření by měla zahrnovat soudní dohled,
 - iv) naváží účinnou právní spolupráci napříč všemi členskými státy Rady Evropy, která bude především zahrnovat standardizaci definice trestných činů spojených s pedofií, aby tak bylo zaručeno, že trestáno bude nejen znásilnění, ale také veškeré fyzické a psychické trestné činy, o nichž je známo, že mají ničující dopady na vyrovnanost dětí,
 - v) zavedou do praxe potřebné postupy, které umožní trestání takového chování v případech, kdy se ho dopustí příslušník „uzavřené komunity“ nebo sekty, v některých případech se souhlasem rodiny,
 - b) o zpřísnění boje s vykořisťováním dětí v pornografickém průmyslu tím, že:
 - i) budou dodržována stejná doporučení, jaká jsou výše vymezena pro pedofilii, zejména ve spojitosti s časopisy, filmy, kazetami a internetovými stránkami,
 - ii) státy stanoví právní definici tohoto druhu trestného chování a začlenění ji do domácí legislativy členských států s tím, že tato definice bude brát v plné míře v potaz existenci nezadatelných práv nezletilých dětí na to, aby bylo respektováno jejich soukromí a jejich spodobnění, a to i ve spojitosti s jejich rodinou, neboť rodina není oprávněna určovat, jakým způsobem budou tato práva požívána,

-
- iii) odmítnou rozlišovat mezi soukromým vlastnictvím pornografických fotografií a obchodováním s nimi, protože oba druhy chování jsou spojeny s omezování práva dětí na respektování jejich soukromí a spodobnění. Takové rozlišení by mohlo být jedině zohledněno v rozpětí trestů;
- c) o boj s dětskou prostitucí tím, že:
- i) se státy jednohlasně vyjádří v tom smyslu, že prostituce nezletilých osob do 15 let věku vždy představuje znásilnění nebo sexuální zneužití a že i v situacích, kdy došlo k předání peněz, existuje presumpce násilí, neboť dítě nelze považovat za stranu, která dala s transakcí svůj souhlas,
 - ii) státy zorganizují konference se zeměmi, které jsou cíli „sexuálních turistů“, aby bylo vytvořeno obecné povědomí o tom, že růst příjmů z tohoto odvětví povede z krátkodobého i střednědobého pohledu k obrovským škodám lidským a společenským, včetně šíření AIDS, sociálního vyloučení desítek tisíc mladých lidí a rostoucí kriminality spojené s obchodem s lidmi apod.,
 - iii) státy zajistí programy odborné přípravy pro organizace z oblasti sociálních služeb, pro policii a soudy, aby tyto instituce byly schopny poskytovat pomoc mladým obětem a podpořit je fyzicky a psychicky při návratu do normálního života a při hledání práce,
 - iv) tresty budou vyměřovat jen klientům a dalším osobám (správcům veřejných domů, pracovníkům cestovních kanceláří apod.), které podporují dětskou prostituci a získávají z ní finanční prostředky, a měly by tudíž být stíhány za podněcování obchodu a jako spoluviníci znásilnění, a to i v jejich vlastní zemi,
 - v) budou brát chudobu jako jeden z faktorů, jež přispívají k dětské prostituci, a budou tudíž za velmi důležitý úkol v rámci svých vnitrostátních rozpočtů považovat zkvalitnění vzdělávání a poskytování péče dětem, zejména dívkám, které bývají zpravidla předmětem společenské diskriminace, a každoročně vyčlení větší část HDP na plnění cílů Organizace spojených národů v oblasti mezinárodní pomoci. Ve spojitosti s touto pomocí se mají státy zaměřit zejména na vzdělání a péči o děti;
 - vi) si uvědomí míru, v jaké stoupá dětská prostituce ve státech, které se v nedávné době staly tržními ekonomikami – pro děti je prostituce pouhým prostředkem k přežití, jenž poškozuje jejich duševní zdraví a ohrožuje jejich psychickou vyrovnanost,
 - vii) státy zorganizují mezinárodní spolupráci na úrovni soudů a policie pro účely boje se sítěmi působícími v oblasti dětské prostituce, se zaměřením na výměnu informací,
- d) o posílení prevence zneužívání, včetně zneužívání v rodině, a zpřísnění trestů za něj tím, že:
- i) se zaměří v první řadě na prevenci, zajistí péči a léčení pro rodiny, kde ke zneužití došlo, a zavedou následná sociální opatření a lékařskou péči pro dítě a jeho rodinu,
 - ii) pomohou zneužívaným dětem s obnovením zdravého vnímání sebe sama, aby se z těchto dětí nestali rodiče, kteří zneužívají své potomky nebo jiné děti,
 - iii) doplní sexuální výchovu na školách o informace týkající se povinností a těžkostí, s nimiž se setkávají velmi mladí rodiče, když pečují o své novorozené děti, i potřeb těchto rodičů,
 - iv) zařídí, aby se rodič nebo člen rodiny, který je podezřelý ze zneužívání, tedy nikoli dítě, odstěhoval z domu či bytu rodiny a nepobýval v něm po dobu, než budou známy výsledky vyšetřování, nebo, je-li to v zájmu dítěte, zařídí,

- aby děti, jež byly odňaty z rodin, kde docházelo ke zneužívání, byly svěřeny do péče pěstounských rodin, nikoli ústavů, a zasadí se o to, aby sourozenci byli umisťováni do stabilních „dětských vesniček“, pokud se nikdo ze sourozenců nedopustil zneužívání či hrubého chování,
- v) proškolí všechny profesionály, kteří pracují s dětmi, a lékaře a zdravotnický personál tak, aby tito lidé byli schopni odhalit zneužití a rozpoznat veškeré případné náznaky, které by mohly vést k podezření na tělesné nebo psychické násilí,
 - vi) zavedou ve spolupráci se školami zdravotnické a sociální služby, aby se děti mohly snadno spojit s někým, kdo je vyslechne, a měly k dispozici výchozí místo, kde lze rozpoznat fyzické známky zneužití,
 - vii) zprovozní telefonní linku, která bude zdarma pod jediným číslem k dispozici všem volajícím, a informují o tom školou povinné děti, které se budou moci spojit se zkušenými lékaři nebo psychology, kteří budou v odpovídajících případech oprávněni dát podnět k zahájení lékařské nebo sociální procedury či dokonce soudního vyšetřování,
- e) o přijetí legislativy pro potírání incestu s tím, že:
- i) stanoví právní definici sexuálního zneužití v rámci rodiny, aby bylo možné postihovat přečiny, jejichž závažnost byla po dlouhou dobu přehlížena,
 - ii) zorganizují náležité proškolení pro organizace sociálních služeb, policii a soudy, které bude přihlížet k nejasnostem, jež často provázejí tyto trestné činy, a s jehož přispěním budou tyto instituce schopny pomáhat mladým obětem s napravováním pokřiveného vnímání sebe sama,
 - iii) budou podporovat výměnu zkušeností s rodinnou terapií,
- f) o zařízení toho, aby trestní řízení nebyla traumatizující a aby byly stanoveny náležité časové lhůty pro zahájení soudních řízení, tím, že:
- i) stanoví postupy, které budou omezovat vyslýchání mladých obětí na absolutní minimum, a zajistí, aby takové vyslýchání probíhalo za podmínek, za nichž se děti budou cítit v bezpečí a které v nich nebudou v žádném směru vyvolávat pocit viny,
 - ii) zajistí, aby doba promlčení při oznamování trestných činů oběťmi byla dostatečně dlouhá a umožňovala obětem podat žalobu, jakmile dosáhnou zletilosti,
 - iii) povolí organizacím starajícím se o ochranu dětí, aby podávaly žaloby ve všech případech sexuálních trestných činů spáchaných na nezletilých dětech,
- g) o zabránění nedobrovolným sterilizacím tím, že:
- i) vybídnu osoby s rodičovskými pravomocemi a osoby pracující v institucích poskytujících péči a ubytování, aby v situacích, kdy fyzický nebo duševní stav nezletilého dítěte vyvolává obavy z toho, že by reprodukce mohla představovat vysoké riziko z pohledu jejich vlastního zdraví nebo zdraví jejich potomků, využívaly vratné metody antikoncepce,
 - ii) ke sterilizaci se budou uchýlovat jen ve výjimečných případech, kdy reprodukce představuje značné riziko pro nezletilé dítě nebo jeho potomky, a v takových situacích zajistí kromě dohody se zákonnými zástupci nezletilého a souhlasu poroty složené ze tří lékařů, včetně nejméně jednoho nezávislého lékařského znalce, předchozí svolení soudce kompetentního rozhodovat v rodinných záležitostech, případně v otázkách ochrany práv jednotlivců,

-
- h) o odstranění praktik, jež vedou ke zohavení a diskriminaci dívek, a to tím, že:
- i) budou rozlišovat mezi potřebnou mírou tolerance k menšinovým kulturám nebo ochranou takových kultur na straně jedné a lhostejností vůči zvykům, jejichž součástí je mučení a nelidské zacházení, které si Rada Evropy klade za úkol vymístit,
 - ii) budou upozorňovat na důležitost univerzálních zásad respektování jednotlivce a jeho nezpochybnitelného práva na sebeurčení a respektování naprosté rovnosti mezi muži a ženami,
 - iii) zaujmou stanovisko Světové zdravotnické organizace, organizace Unicef, Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a Výboru Organizace spojených národů pro lidská práva, kteří považují zohavování genitálií za mučení a požadují jeho zákaz a stíhání všech, kdo toto zohavování provádějí, a to v souladu s Úmluvou OSN o právech dětí z roku 1989, jejímž cílem je chránit děti před sexuálním násilím, a v souladu se závěry konferencí Spojených národů v Káhiře v roce 1994 a v Pekingu v roce 1995,
 - iv) prohlásí, že zohavování genitálií mladých dívek, praktiky sloužící ke kontrolování panenství dívek a sjednané vdavky nezletilých dívek, polygamie a rozvody z viny manželky jsou v rozporu s lidskými právy,
 - v) budou systematicky informovat osoby přijíždějící do členských států Rady Evropy (ať již za účelem setkání s rodinou, požádání o azyl nebo jako uprchlíci) ze zemí, kde k tomuto zohavování dívek stále dochází, že tyto praktiky jsou zakázány,
 - vi) zajistí trestání těchto úkonů, a to jako trestných činů násilí vedoucího ke zohavení nebo jako specifického trestného činu, a obvinění viníků a jejich kompliců, včetně rodičů,
 - vii) zařídí zavedení zvláštních časových lhůt, jež obětem umožní podávat žaloby poté, co dosáhnou zletilosti, a povolí organizacím, které se starají o ochranu dětí, aby směly podávat žaloby,
- i) o zakročení v případě, kdy je odmítnuto poskytnutí základní péče, a:
- i) přijetí legislativy, která umožní lékařům nařídít hospitalizaci dětí a jejich léčbu vždy, když by skutečnost, že osoby vykonávající rodičovské pravomoci tyto pravomoci nevykonávají nebo je vykonávat odmítají, mohla ohrozit zdraví dětí,
 - ii) zavedení trestného činu neposkytnutí pomoci osobě v ohrožení, aby tak bylo trestné, jestliže se osoby vykonávající rodičovské pravomoci vzdají péče nebo ji odmítnou poskytovat a toto vzdání se péče nebo její odmítnutí ohrožuje zdraví dítěte,
- j) o zavedení mezinárodních postihů za únos s cílem osvojit unesené dítě s tím, že:
- i) státy odkryjí sítě mafie, která organizuje obchodování s novorozenci a malými dětmi a zásobuje mezinárodní trh s dětmi určenými k osvojení a naprosto bez skrupulí bere děti rodinám z nejchudších regionů rozvojových zemí,
 - ii) zkvalitní přeshraniční spolupráci policie a soudů, která se zaměří na tyto sítě, jež také působí napříč státy,
 - iii) vyzve všechny členské státy Rady Evropy k tomu, aby ratifikovaly Haagskou úmluvu o ochraně dětí a o spolupráci při mezinárodním osvojení, jež byla otevřena k podpisu dne 29. května 1993 a do dnešního dne byla podepsána pouze 32 zeměmi a ratifikována zatím jen sedmnácti členskými státy Haagské konference mezinárodního práva soukromého,

-
- iv) se tímto způsobem zaváže k dodržování ustanovení, která dětem zaručí právo vyrůstat se svou biologickou rodinou za předpokladu, že žádný soud nerozhodl o tom, že jejich biologická rodina není způsobilá k tomu, aby tuto roli plnila, pokud žádný soud neodebral rodině s trvalou platností rodičovská práva a jestliže rodina nedala svůj výslovný a informovaný souhlas s tím, aby bylo dítě v jeho nejlepším zájmu zákonným způsobem osvojeno,

14. Shromáždění vyzývá Výbor ministrů k tomu, aby:

- a) uplatnil svůj vliv na prostředí, které přispívá k takovému trestnému chování, a sestavil úmluvu Rady Evropy otevřenou k podpisu pro státy, jež nejsou členy Rady Evropy, s cílem:
- i) zakázat šíření pedofilních obrazových materiálů a zpráv tiskem a prostřednictvím nových sdělovacích a informačních technologií, zejména internetu,
 - ii) sladit definici trestného používání pornografických obrazových materiálů s nezletilými osobami tak, aby bylo vlastnění takových materiálů a obchodování s nimi postížitelné,
 - iii) navázat spolupráci za účelem sledování mezinárodního šíření takového obrazového materiálu bez ohledu na použitá média a technologie a včetně šifrovaných sdělení mezi soukromými osobami,
 - iv) přijmout opatření k zajištění toho, aby šifrování zpráv mezi soukromými osobami nemohlo překazit kontroly prováděné vnitrostátními úřady, jež odpovídají za zákon a pořádek, a zabránit v uplatnění trestního práva,
- b) zorganizoval soudní spolupráci mezi členskými státy Rady Evropy s cílem zajistit trestání recidivistů dopouštějících se sexuálních trestných činů a sestavil ve spolupráci s Parlamentním shromážděním úmluvu Rady Evropy, na jejímž základě bude zřízena evidence obvinění z trestných činů spáchaných na nezletilých osobách, s tím, že:
- i) zajistí, aby tato evidence byla svěřena do pravomoci Předsedy Evropského soudu pro lidská práva ve Štrasburku,
 - ii) udělí Předsedovi Evropského soudu pro lidská práva pravomoc sledovat dodržování úmluvy, zejména ve vztahu k důvěrnosti, platnosti žádostí o konzultaci a uplatňování pravidel pro amnestii,
 - iii) zajistí, aby pro účely zřízení výše zmíněné evidence byl Předseda Evropského soudu pro lidská práva informován trestními soudy signatářských států o všech obviněních, kdy byl vyměřen trest za trestný čin spáchaný na nezletilé osobě, i o všech doplňkových trestech (v závislosti na definici), procesních pravidlech a platných postizích ve státě, v němž je viník obviněn; Výbor ministrů dále zajistí, aby byl Předseda Evropského soudu pro lidská práva informován o amnestiích a zrušených obviněních, které se vyskytnou po oznámení původního rozsudku,
 - iv) definuje pravidla, jimiž se řídí přístup k údajům zaznamenaným v evidenci; o přístup k nim může požádat pouze:
 - soud, který projednává trestný čin nebo přestupek spáchaný na nezletilé osobě,
 - libovolná osoba, která požaduje potvrzení o tom, že její jméno není uvedeno v evidenci, pokud je takové potvrzení vyžadováno za účelem ucházení se o práci, při níž dochází k přímému kontaktu s dětmi,
 - v) a konečně zajistí uplatňování pravidel vztahujících se na amnestii u obvinění, která byla oznámena, a následné rušení zápisů v evidenci, jež

byla zřízena na základě úmluvy, v souladu s ustanoveními trestního práva státu, ve kterém byl vydán oznámený rozsudek.

15. Shromáždění žádá Výbor ministrů, aby toto doporučení okamžitě poskytlo následné konferenci ke Stockholmskému světovému kongresu proti komerčnímu zneužívání dětí, která se má konat dne 28. a 29. dubna 1998 ve Štrasburku.

(1) Debata Shromáždění ze dne 23. dubna 1998 (15. zasedání) (viz [Doc. 8041](#), zpráva Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodaj pan About, a [Doc. 8076](#), stanovisko Komise pro právní záležitosti a lidská práva, zpravodajka paní Plechatá).

Text přijatý Shromážděním dne 23. dubna 1998 (15. zasedání).

Doporučení 1443 (2000)⁵

Mezinárodní osvojení – respektování práv dětí

1. Shromáždění potvrzuje, že všechny děti mají práva, která jsou vymezena v Úmluvě Spojených národů o právech dítěte, zejména pak právo znát své rodiče a být jimi vychováváno, je-li to možné. Účelem mezinárodního osvojení musí být nalézt pro děti otce a matku způsobem, který respektuje práva dětí, nikoli umožnit zahraničním rodičům uspokojit jejich přání získat dítě za každou cenu – nikdo nemá na dítě automatické právo.
2. Shromáždění se proto jednoznačně staví proti současné přeměně mezinárodního osvojení v systém, jenž se blíží trhu řízenému kapitalistickými zákony poptávky a nabídky a pro který je příznačný jednosměrný tok dětí z chudých států nebo států nacházejících se v přechodném stádiu do zemí rozvinutých. Shromáždění ostře odsuzuje veškeré trestné činy páchané s cílem usnadnit osvojení i komerční trendy a praktiky, k nimž patří vyvíjení psychologického či finančního nátlaku na znevýhodněné rodiny, zařizování osvojení přímo s rodinami, rození dětí za účelem osvojení, falšování dokumentů o rodičích dětí a osvojování přes internet.
3. Shromáždění si přeje upozornit evropskou veřejnost na skutečnost, že mezinárodní osvojení může, bohužel, vést k tomu, že práva dětí nebudou respektována a že osvojení nebude zcela v jejich nejlepším zájmu. V mnoha případech si země, do nichž děti přicházejí, mylně vykládají okolnosti, za nichž děti vyrůstaly ve svých domovských zemích, a tvrdošjně trvají na svém přesvědčení, že pro dítě z cizí země je štěstím, když je osvojeno a může žít v bohaté zemi. Stávající trendy v oblasti mezinárodního osvojení jdou proti ustanovením Úmluvy OSN o právech dítěte, která stanoví, že pokud je dítě zbaveno možnosti být se svou rodinou, při rozhodování o náhradním řešení je nutno v náležitě míře přihlížet k tomu, že je žádoucí, aby ve výchově dítěte byla zajištěna jistá kontinuita a byl respektován jeho etnický původ a náboženské, kulturní a jazykové kořeny.
4. Mezinárodní společenství přijalo v roce 1993 soubor morálních norem a pravidel v podobě Haagské úmluvy o osvojení, jejíž hlavní zásadou je subsidiarita, tedy pravidlo, že k mezinárodnímu osvojení má být přistoupeno až ve chvíli, kdy se nenabízí žádné řešení v zemi původu dítěte. Shromáždění je nuceno přiznat, že obeznámení s rozsahem zmíněné úmluvy je zcela nedostatečné a že úmluvu doposud ratifikovalo jen několik členských států.
5. Shromáždění proto vyzývá Výbor ministrů Rady Evropy, aby dal jasně najevo svou politickou vůli zajistit respektování práv dětí a okamžitě vyběhl členské státy k tomu, aby:
 - i. ratifikovaly Haagskou úmluvu o osvojení, pokud tak ještě neučinily, a zavázaly se dodržovat její zásady a pravidla i ve vztahu k zemím, které úmluvu neratifikovaly,
 - ii. uspořádaly informační kampaně s cílem obeznámit v maximální možné míře odborníky a páry uvažující o mezinárodním osvojení se závazky, které jsou uvedeny v Haagské úmluvě, a s jejich důsledky,
 - iii. zahájily dvoustrannou a vícestrannou spolupráci, která je nezbytná v zájmu uplatňování úmluvy v praxi,

⁵ Debata Shromáždění ze dne 26. ledna 2000 (5. zasedání) (viz Doc. 8592, zpráva Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodaj pan About, Doc. 8626, stanovisko Výboru pro právní záležitosti a lidská práva, zpravodajka paní Wohlwend, a Doc. 8600, stanovisko Výboru pro migraci, uprchlíky a demografii, zpravodajka paní Vermot-Mangold). Text přijatý Shromážděním dne 26. ledna 2000 (5. zasedání).

-
- iv. pomohly zemím, z nichž pocházejí osvojované děti, připravit jejich vlastní zákony vztahující se na osvojení a proškolit příslušné pracovníky státních úřadů a organizací s řádným oprávněním a všechny další osoby zapojené do procesu osvojení,
 - v. zajistily ověřování toho, že případní osvojitelé budou způsobilí osvojit dítě a vhodní jako adoptivní rodiče, aby případným osvojitelům poskytly povinnou důkladnou přípravu pro účely mezinárodního osvojení a zařídily, aby byla kontrolována situace, zejména pak psychická spokojenost, osvojených dětí ze zahraničí,
 - vi. zajistily, aby byla respektována základní práva dítěte, jako je právo na jméno a na státní občanství, při rozvodu adoptivních rodičů, v případě, že osvojené dítě pocházející ze zahraničí opustí domácnost osvojitelů nebo když nastanou problémy při vyřizování osvojení,
 - vii. zajistily dodržení práva osvojených dětí znát svůj původ a dovědět se o něm nejpozději při dosažení zletilosti, a aby ze své vnitrostátní legislativy odstranily veškerá případná ustanovení, která jsou v rozporu s tímto právem.
6. Shromáždění dále vyzývá Výbor ministrů, aby vybídl členské státy k užší spolupráci s využitím všech dostupných prostředků, především prostřednictvím Europolu, bojovaly proti obchodování s dětmi a zbavily se sítě organizované trestné činnosti ovládaných mafií a dalších takových sítí a aby zajistily, že žádné konání spojené s týráním či zneužíváním v oblasti mezinárodního osvojení, byť méně závažné, nezůstane nepotrestáno.
7. Shromáždění rovněž žádá Výbor ministrů, aby:
- i. v souvislosti s ochranou a prosazováním práv dětí s větší razancí vykonával důležitou roli Rady Evropy jakožto zastávce lidských práv,
 - ii. vykonával tuto roli v oblasti mezivládní spolupráce, zejména pak ve spojitosti s novými členskými státy, a sestavil sociální a rodinné politiky, jejichž úkolem bude předcházet tomu, aby děti byly opouštěny svými rodiči, a snažit se o to, aby mohly zůstat ve svých biologických rodinách; Výbor ministrů má dále navrhnout řešení pro případ, že by tato prevence selhala a děti bylo nutné umístit do péče rodinného typu, a propagovat osvojení v domovské zemi a upřednostňovat jej před umisťováním do ústavů,
 - iii. revidoval Evropskou úmluvu o státním občanství ze 6. listopadu 1997, aby tak dětem ze zahraničí usnadnil proces získávání občanství v zemi, kde měly být osvojeny, v případech, kdy k osvojení nakonec nedojde.

RADA EVROPY
VÝBOR MINISTRŮ

Doporučení R (2002) 4
Výboru ministrů členským státům
o právním postavení osob přijatých pro účely sloučení rodiny

*(Přijato Výborem ministrů dne 26. března 2002
na 790. zasedání náměstků ministrů)*

Výbor ministrů v souladu s ustanoveními článku 15.b Stanov Rady Evropy,

připomínaje Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950, zejména pak její článek 8, který zaručuje ochranu rodiny a soukromého života, a její článek 14, který obsahuje zásadu nediskriminace ve vztahu k uděleným právům, a rovněž relevantní precedenční právo Evropského soudu pro lidská práva,

připomínaje Úmluvu o právním postavení uprchlíků z roku 1951, Protokol k této úmluvě z roku 1967 spolu se Závěrečným aktem k této úmluvě a Úmluvu Spojených národů o právech dítěte,

vědom si skutečnosti, že zachování cellstvosti rodiny představuje všeobecně uznávané právo zakotvené ve Všeobecné deklaraci lidských práv,

vědom si potřeby ochraňovat a hájit nejlepší zájmy a spokojenost nezletilých osob a dětí, především pak potřeby ochrany a pomoci,

maje na paměti skutečnost, že sloučení rodiny je jedním z hlavních důvodů imigrace ve většině evropských zemí a že povolení k pobytu a další práva udělená přijatým rodinným příslušníkům jsou důležitými prvky, které pomáhají se začleňováním nových migrantů do hostitelské společnosti,

domníváje se, že pravidla členských států týkající se slučování rodin jakožto nedílná součást soudržné politiky v oblasti imigrace a integrace se mají řídit společnými zásadami,

přihlížejce k doporučení R (2000) 15 Výboru ministrů členským státům o zabezpečení pobytu dlouhodobých migrantů, doporučení Výboru ministrů č. (99) 23 o sloučení rodiny v případě uprchlíků a dalších osob, které potřebují mezinárodní ochranu, a k rezoluci Parlamentního shromáždění (78) 33 o slučování rodin migrujících pracovníků v členských státech Rady Evropy,

maje na zřeteli důležitá práva, která migrantům a jejich rodinným příslušníkům uděluje Evropská úmluva o sociální a lékařské pomoci a její Protokol (1953, STE č. 14 a 14A), Evropská úmluva o usazování (1955, STE č. 19), Evropská úmluva o právním postavení migrujících pracovníků (1977, STE č. 93), Úmluva o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni (1992, STE č. 144), Evropská úmluva o výkonu práv dětí (1996, STE č. 160), revidovaná Evropská sociální charta (1996, STE č. 163) a Evropská úmluva o státním občanství (1997, STE. č. 166),

doporučuje vládám, aby v rámci své legislativy a administrativních postupů uplatňovaly následující zásady:

I. Rozsah uplatňování

1. Pro účely tohoto doporučení zahrnuje termín „rodinní příslušníci“ všechny osoby, kterým bylo povoleno pobývat na území členského státu s občanem daného státu nebo cizincem, jenž na území členského státu oprávněně pobývá, s cílem založit rodinu nebo zachovat celistvost rodiny.

2. Pro účely tohoto doporučení se dítětem rozumí všechny lidské bytosti do věku osmnácti let s výjimkou případů, kdy je dle práva, jež se na dítě vztahuje, dosaženo zletilosti v dřívějším věku.

II. Pobyt rodinných příslušníků

1. Jakmile je rodinný příslušník přijat státem pro účely sloučení rodiny, má mu být vydáno povolení k usazení, povolení k pobytu, které může být prodlouženo a které je vystaveno na stejnou dobu, na jakou je vystaveno povolení k pobytu vlastněné osobou, která ve státě oprávněně pobývá, nebo povolení k pobytu s možností prodloužení.

2. Při rozhodování o délce platnosti povolení k pobytu, které je vydáno dětem, jež jsou rodinnými příslušníky, mají členské státy brát v potaz v první řadě nejlepší zájmy a spokojenost těchto dětí.

III. Právní samostatnost statutu pobytu rodinného příslušníka ve vztahu ke statutu pobytu osoby, která je oprávněna pobývat v členském státě

1. Po uplynutí období čtyř let oprávněného pobytu je dospělému rodinnému příslušníkovi uděleno samostatné povolení k pobytu, které je nezávislé na povolení k pobytu, jež vlastní osoba oprávněná pobývat ve členském státě.

2. V případě rozvodu, odloučení nebo úmrtí osoby oprávněné pobývat v členském státě smí rodinný příslušník, který oprávněně pobývá v daném státě po dobu nejméně jednoho roku, požádat o samostatné povolení k pobytu. Členské státy budou posuzování takových žádostí věnovat náležitou pozornost. Při svém rozhodování budou brát v potaz v první řadě nejlepší zájmy dětí, jichž se případ týká.

IV. Účinná ochrana před vypovězením rodinných příslušníků

1. V případech, kdy členské státy uvažují o odejmutí povolení k pobytu, o odmítnutí prodloužit povolení k pobytu nebo o vypovězení rodinného příslušníka, mají v náležitě míře přihlížet ke kritériím, jako je místo narození dané osoby, její věk v době, kdy vstoupila na území příslušného členského státu, délka pobytu, její rodinné vztahy, existence rodinných vazeb v zemi původu a pevnost společenských a kulturních vazeb se zemí původu. Zvláštní pozornost je při tom potřeba věnovat nejlepším zájmům dětí.

2. Jestliže povolení rodinného příslušníka k pobytu není prodlouženo nebo je odejmuto nebo je nařízeno vypovězení rodinného příslušníka, členské státy mají příslušným nezávislým správním orgánům nebo soudům udělit právo odvolat se.

V. Rovný přístup rodinných příslušníků na trh práce, ke vzdělání a k sociálním právům

1. Rodinným příslušníkům se má ve spojitosti s přístupem k zaměstnání dostávat stejného zacházení jako občanům členského státu nebo osobám oprávněným v členském státě pobývat. Přechodné období pro rodinné příslušníky osob s krátkodobým povolením k pobytu zavedené členskými státy s ohledem na ochranu trhu práce nemá překročit dva roky.

2. Rodinní příslušníci mají ve spojitosti s lékařskou péčí a se sociálním zabezpečením požívat v souladu s legislativou příslušného členského státu stejná sociální práva jako občané členského státu nebo osoby oprávněné v členském státě pobývat.

3. Pokud mají přístup k trhu práce, má se jim ve spojitosti s pracovními podmínkami a s aktivním či pasivním zapojením se do odborů dostávat stejného zacházení jako občanům daného členského státu.

4. Rodinným příslušníkům se má ve spojitosti se vzděláním, odborným výcvikem, úvodním zaškolením a průběžným proškolením a rekvalifikací, včetně vysokoškolského vzdělání, dostávat v souladu s legislativou příslušného členského státu stejného zacházení jako občanům daného státu.

VI. Volný pohyb

Rodinní příslušníci mají mít v souladu s legislativou příslušného členského státu možnost volného pohybu po území státu, ve kterém pobývají.

VII. Politické zapojení osob přijatých pro účely sloučení rodiny

1. Po pěti letech oprávněného pobytu mají mít rodinní příslušníci právo hlasovat a kandidovat ve volbách do místní samosprávy, jak je toto právo vymezeno v Úmluvě o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni, za předpokladu, že vyhovují stejným zákonným požadavkům jako občané příslušného členského státu.

2. Rodinným příslušníkům se má ve spojitosti se svobodou shromažďování, sdružování a vyjádření dostat v souladu s příslušnými ustanoveními Evropské úmluvy o lidských právech stejného zacházení jako občanům příslušného členského státu.

VIII. Získání státního občanství

Všechny členské státy napomáhají se získáním svého státního občanství pro rodinné příslušníky osob s dlouhodobým povolením k pobytu v souladu se svými vnitrostátními zákony a s přihlédnutím k ustanovením Evropské úmluvy o státním občanství (1997).

IX. Závěrečná ustanovení

1. Tímto doporučením není dotčena možnost členských států přiznat rodinným příslušníkům ještě výhodnější právní postavení.

2. Tímto doporučením nejsou dotčena práva dlouhodobých migrantů, jak jsou vymezena v doporučení R (2000) 15 Výboru ministrů členským státům o zabezpečení pobytu dlouhodobých migrantů.

3. Členské státy, které tak ještě neučinily, jsou vyzývány k tomu, aby ratifikovaly Evropskou úmluvu o sociální a lékařské pomoci a její Protokol (1953), Evropskou úmluvu o usazování (1955), Evropskou úmluvu o právním postavení migrujících pracovníků (1977), Úmluvu o účasti cizinců na veřejném životě na místní úrovni (1992), Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí (1996), revidovanou Evropskou sociální chartu (1996) a Evropskou úmluvu o státním občanství (1997).

Rezoluce 1291 (2002)⁶

Mezinárodní únosy dětí jedním z rodičů

1. Shromáždění se znepokojením sleduje vzrůstající počet únosů dětí jedním z rodičů v případech sporů mezi dvojicemi nebo odloučení dvojic, které jsou tvořeny osobami s odlišným státním občanstvím, i problémy a překážky různého druhu, se kterými se setkávají rodiče a příslušné instituce, když se pokoušejí unesené děti najít a zajistit jejich návrat.

2. Shromáždění poukazuje na skutečnost, že podle Úmluvy Spojených národů o právech dítěte mají všechny děti právo udržovat pravidelné osobní vztahy s oběma rodiči, únos jedním z rodičů je popřením práv dítěte, unesené děti jsou připraveny o možnost být s jedním ze svých rodičů a se svou širší rodinou, často jsou odštěpeny od svého mateřského jazyka a svého kulturního zázemí, rodiče jsou tváří v tvář složitým formalitám, množství procedur a nákladům na podání žaloby bezmocní, atd. I v případech, kdy jsou děti vráceny, jsou únosem poznamenány do konce svého života.

3. Shromáždění se domnívá, že členské státy, spojené v rámci Rady Evropy svým odhodláním hájit stejné hodnoty, by měly být schopny překonat právní, kulturní a další vzájemné odlišnosti, uznávat prvořadou důležitost nejlepších zájmů dítěte a zastávat názor, že situacím, v nichž jsou popírána práva dětí, musí být učiněna přítrž.

4. Shromáždění proto vyzývá členské státy, aby prokázaly svou politickou připravenost věnovat se této složité záležitosti a:

i. ratifikovaly příslušné právní listiny, které doposud neratifikovaly – v první řadě Haagskou úmluvu o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z roku 1980 a různé úmluvy Rady Evropy týkající se práv dětí,

ii. urychlily přijetí a ratifikování úmluvy o kontaktu týkající se dětí, jejímž cílem je předcházet nesprávnému odnímání dětí a která prochází finálními fázemi přípravy v Radě Evropy,

iii. v širší míře využívaly možnosti podepsat a ratifikovat dvoustranné mezivládní dohody, jež přispívají k vyřešení případů únosu dětí jedním z rodičů.

5. Shromáždění vyzývá všechny členské státy Rady Evropy, aby:

i. únos dítěte jedním z rodičů považovaly v případě dětí do 16 let věku za trestný čin a jako takový jej také trestaly,

ii. zajistily náležitou odbornou přípravu pro všechny osoby působící v této oblasti (policisté, soudci, právníci), zejména pak pro specialisty, kteří vyšetřují zmizení dětí,

iii. podporovaly rodinnou mediaci jako prostředek k předcházení únosům dětí jedním z rodičů a nástroj, který pomáhá při řešení rodinných konfliktů,

⁶ **Debata Shromáždění** ze dne 26. června 2002 (21. zasedání) (viz Doc. 9476, zpráva Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodaj pan Hancock).

Text přijatý Shromážděním dne 26. června 2002 (21. zasedání).

iv. na vnitrostátní úrovni pověřily pouze omezený počet specializovaných soudů, možná jen jediný takový soud, tím, aby se zabývaly případy únosů dětí jedním z rodičů, aby tak bylo zajištěno, že tyto případy budou koncentrovány do omezeného počtu míst, případně do jediného místa, že budou rychleji vyřizovány důkladně obeznámenými soudci a rozhodnutí budou jednotná,

v. zajistily, aby rodiče a rodiny měli přístup k bezplatné právní konzultaci, a pomohly jim tak nést vysoké náklady na soudní řízení,

vi. poskytovaly budoucím manželům nebo partnerům dle obyčejového práva, kteří mají odlišné státní občanství, informace o jejich právech a povinnostech ve spojitosti s jejich dětmi v rámci jejich příslušných systémů rodinného práva,

vii. si uvědomovaly důležitost role, jakou hrají nevládní organizace při podporování rodičů a jak významné je jejich úsilí spojené se zajišťováním informovanosti a s prevencí, a poskytovaly těmto organizacím finanční pomoc potřebnou k dosahování jejich cílů.

6. Shromáždění dále doporučuje členským státům, aby zřídily střediska pro pohřešované děti, a to jak na úrovni vnitrostátní, tak na úrovni evropské, a umožnily tak úzké propojení mezi soudními orgány a policií. Součástí těchto středisek by měla být moderní výzkumná zařízení a tato střediska by měla být ve spojení s podobnými zahraničními institucemi, jak v Evropě, tak mimo ni.

7. V rámci svých vzájemných dvoustranných vztahů a rovněž v rámci vztahů s příslušnými zeměmi, jež nejsou členy Rady Evropy, mají členské státy zakládat mediační rady nebo podobné orgány, které se budou zabývat všemi otevřenými případy konfliktů, jež souvisejí s únosem dětí jedním z rodičů, řešit tyto případy co nejrychleji a předkládat řešení respektující objektivní zájmy unesených dětí.

8. Shromáždění konečně vyzývá členské státy, aby rozšířily pravomoci mediátora Evropské unie a jeho možnosti působení a aby prověřily potřebu ustavit mediátora Rady Evropy, který by se zabýval otázkami svěřeni unesených dětí do péče v rámci širší Evropy.

Rezoluce 1307 (2002)⁷

Sexuální vykořisťování dětí – nulová tolerance

1. Mezinárodní společenství přijímá zejména od roku 1996 opatření zaměřená na boj se sexuálním vykořisťováním dětí. Parlamentní shromáždění by rádo připomnělo význam Úmluvy OSN o právech dítěte z roku 1989, kterou ratifikovaly všechny členské státy Rady Evropy, z pohledu prosazování práva dětí vyrůstat ve světě bez vykořisťování. Všechny zainteresované mezinárodní vládní i nevládní organizace dělají maximum pro to, aby sestavily soubor opatření a návrhů s cílem vymístit tento hrozný jev.
2. Shromáždění však musí přiznat, že k sexuálnímu vykořisťování nezletilých osob – v podobě obchodování s lidmi, prostituce a dětské pornografie – stále dochází a že nezná hranic, ať již zeměpisných, kulturních nebo společenských. Ještě je před námi veliký kus práce, chceme-li zastavit jeho šíření. Dětská pornografie sama o sobě představuje sexuální zneužívání dětí a ještě více k takovému zneužívání podněcuje.
3. Používání internetu jako sdělovacího prostředku ještě zhoršuje problém sexuálního zneužívání dětí vzhledem k rostoucímu počtu jeho uživatelů, jeho anonymitě, snadnému použití a rychlosti, s jakou lze díky němu navázat další kontakty.
4. Shromáždění je přesvědčeno, že vytváření nových právních nástrojů by bylo zbytečné. Členské státy Rady Evropy se ještě všechny nepřipojily k nástrojům, které již existují, a nezačaly je zatím uplatňovat, především poslední doporučení Výboru ministrů, konkrétně doporučení R (2001) 16 o ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním. Je čas, abychom od slov přešli k činům a dali jasně najevo své odhodlání odmítnout veškeré formy sexuálního vykořisťování dětí.
5. Shromáždění proto vybízí všechny členské státy Rady Evropy, aby:
 - i. přijaly právní předpisy, které budou minimálně v souladu se zásadami vymezenými v doporučení Výboru ministrů R (2001) 16, a aby za účelem přijetí takové legislativy požádaly o pomoc Skupinu specialistů na ochranu dětí před sexuálním vykořisťováním (PC-S-ES), jež byla ustavena při Radě Evropy,
 - ii. vyhlásily boj se sexuálním vykořisťováním ve všech možných podobách za svůj národní cíl a, pokud by bylo nutné stanovit v této oblasti priority, aby se zaměřily na odstranění rizik, která dětem hrozí na internetu, a to s ohledem na jeho současný i možný budoucí vliv,
 - iii. aby ratifikovaly nedávnou Úmluvu Rady Evropy o počítačové trestné činnosti, která je v první řadě zaměřena na dětskou pornografii na internetu.
6. Shromáždění vyzývá státy, aby zaujaly vůči trestné činnosti páchané na dětech postoj nulové tolerance a v souladu s tímto postojem přijaly politiku, která:
 - i. nedovolí, aby jediný trestný čin nebo pokus o něj zůstal nepotrestán,

⁷ Debata Shromáždění ze dne 27. září 2002 (32. zasedání) (viz Doc. 9535, zpráva Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodaj pan Provera, Doc. 9573, stanovisko Výboru pro právní záležitosti a lidská práva, zpravodaj pan Piscitello, a Doc. 9575, stanovisko Výboru pro kulturu, vědu a vzdělání, zpravodajka baronka Hooper). Text přijatý Shromážděním dne 27. září 2002 (32. zasedání).

ii. věnuje prvořadou pozornost právům a názorům dětských obětí a aktivně se podílí na hledání a identifikování obětí s cílem zajistit jejich návrat do normálního života a spravedlivé odškodnění,

iii. si klade za cíl uvěznit pachatele trestné činnosti, aniž by jim byla dána sebemenší možnost vyhnout se odpovědnosti, zejména z procesních nebo zeměpisných důvodů, a která uplatňuje postihy dostatečně přísné, aby odpovídaly spáchanému trestnému činu,

iv. využívá veškeré prostředky k zajištění prevence trestné činnosti, včetně nařizování povinné léčby pro pachatele trestných činů a zákazu vykonávat určitá povolání, v jejichž rámci by odsouzení pachatelé mohli být v kontaktu s dětmi.

7. Shromáždění žádá členské státy, aby na školách zavedly informační a preventivní hodiny, na kterých by byli žáci informováni o sexuálním vykořisťování dětí.

8. Shromáždění naléhavě žádá členské státy, aby se prostřednictvím příslušných orgánů zabývaly problémem sexuálního zneužívání, jehož se dopouštějí lidé zneužívající důvěry, kterou si získali z titulu své pozice, např. rodiče, vychovatelé, učitelé, policisté nebo duchovní. Pozornost musí být rovněž věnována problému křivého obvinění a pomluvy, které se mohou objevit v souvislosti s obviněními zamýšlenými jako msta nebo s nepřátelskými kampaněmi v tisku.

9. Shromáždění žádá všechny členské státy, aby si zajistily prostředky potřebné k boji s počítačovou trestnou činností, zejména s dětskou pornografií, a aby v této spojitosti založily náležitě vybavené a personálně obsazené zvláštní policejní jednotky, jejichž členy budou osoby proškolené v oblasti dětských práv a nových technologií. Zároveň by měla být prohloubena spolupráce s internetovými specialisty na vnitrostátní a mezinárodní úrovni, aby bylo možné vyvinout vhodné technické i legislativní nástroje na ochranu dětí před nepovoleným materiálem spojeným se sexuálním vykořisťováním.

10. Shromáždění vybízí členské státy, aby apelovaly na společnost, která musí být jako celek vyzvána k tomu, aby zakročila proti sexuálnímu vykořisťování. Členské státy mají dále:

i. upozorňovat na povinnost běžných lidí hlásit sexuální trestné činy spáchané na dětech a zneužití dětí,

ii. zavádět do provozu bezplatné tísňové telefonní linky,

iii. zajistit pomoc, zejména finanční povahy, pro nevládní organizace, které jsou již aktivní v této oblasti, a podpořit je tak, aby mohly poskytovat své informační a preventivní služby dětem a jejich rodičům, především v souvislosti s používáním nových technologií, jako je internet.

11. Shromáždění vyzývá státy, aby zakládaly národní „pozorovatelný“ v oblasti sexuální trestné činnosti páchané na dětech a zneužívání dětí, které by měly na starosti, mimo jiné, shromažďování údajů a zadávání výzkumů, díky nimž by bylo např. možné zjistit počet dětských obětí a jejich původ i důvody, které pachatele vedou k vykořisťování dětí. Na základě těchto informací by pak mohly být připraveny vhodné reakce, sledován další osud obětí a navrhovány vhodné metody prevence trestné činnosti.

12. Shromáždění také připomíná skutečnost, že opakovaně nabídl členským státům, aby v případě potřeby jmenovaly na národní úrovni úředníka, který by hájil práva dětí (ombudsmana nebo komisaře pro práva dětí).

13. Shromáždění vyzývá stávající členské státy a budoucí členy Evropské unie, aby využili příležitosti, kterou nabízí Úmluva o budoucí Evropě, jejímž účelem je provést reorganizaci institucí EU, a navrhly způsoby, jakými je možno odstranit nedostatky v oblasti práv dětí a zasadit se o pokrok v této oblasti.

14. Shromáždění žádá členské státy Rady Evropy, aby posílily kontrolu dětských domovů.

15. Shromáždění žádá členské státy organizace Europol, aby:

i. podpořily Europol v jeho boji proti obchodování s lidmi, včetně dětské pornografie,

ii. podpořily informační službu Europolu a investovaly do ní, především v souvislosti s vyšetřováním případů zneužívání dětí, včetně evidování jmen osob odsouzených za tyto trestné činy.

16. Shromáždění konečně vyzývá Evropskou unii, aby ve spojitosti s případy obchodování s lidmi a dětské pornografie otevřela Úmluvu o Europolu státům mimo EU tím, že přijme dodatek k této úmluvě. Bez ohledu na to, jaká bude reakce na tuto žádost, vyzývá Shromáždění členské státy Rady Evropy, aby v těchto záležitostech plně spolupracovaly s Europolem.

Doporučení 1639 (2003)⁸

Rodinná mediace a rovnost mužů a žen

1. Rodinná mediace je procesem, který probíhá mezi členy rodiny za přítomnosti nezávislé a nezaujaté třetí strany, která se označuje jako mediátor. Rodinná mediace se nejčastěji využívá při odloučení manželského páru, ale také jako prostředek k vyřešení otázek souvisejících s výchovou, svěřením dítěte do péče a stykem s ním, se stanovením náležitých příspěvků na výchovu a výživu dítěte, s rozdělením majetku, dědictvím apod. Úkolem mediátora je podpořit partnery, kteří se mediace účastní, v jejich postupu směrem k předem dohodnutému cíli. Cílem mediace je dobrat se závěru, který je přijatelný pro partnery účastnící se mediace bez toho, že by byla probírána vina nebo zodpovědnost. Účelem dosažené dohody je vést k usmíření a dlouhodobému zlepšení vztahů mezi partnery účastnícími se mediace.

2. Mediace je mezi členskými státy Rady Evropy a státy se statutem pozorovatele využívána stále častěji, zejména v západní Evropě, Kanadě a ve Spojených státech amerických. Shromáždění vítá doporučení Výboru ministrů č. R (98) 1 o rodinné mediaci. Toto doporučení prosazuje využívání rodinné mediace jako vhodného prostředku k řešení rodinných sporů, vymezuje určité zásady, které mají být dodržovány ve spojitosti s rozsahem, organizací a průběhem mediace, a určuje také statut dohod, kterých bylo dosaženo pomocí mediace, vztah mezi mediací a řízeními před soudními a dalšími kompetentními orgány a podporování mediace a přístup k ní.

3. Rodinná mediace je obecně oceňována jako alternativní metoda řešení rodinných sporů, neboť využívá metody smírného urovnání neshod a snižuje ekonomické a sociální náklady na odloučení a rozvod pro rodiny, stát a celou společnost. Aby však mohla být rodinná mediace úspěšná, musejí být dodržovány hlavní zásady mediace, především pak nezávislost a nezaujatost mediátora, který musí projít zvláštní odbornou přípravou, a důvěrnost celého procesu.

4. Rodinná mediace není univerzálním nápravným prostředkem, který vyřeší veškeré rodinné problémy a zároveň ochrání soudy příslušné k projednávání rodinných záležitostí (jako jsou rozvody, svěření dítěte do péče, výživné, rozdělení majetku, dědictví apod.) před přetížením. Výzkumní pracovníci a odborníci na mediaci si všímají praktického používání mediace vždy s odkazem na její základní zásady a zdůrazňují její teoretickou a praktickou konzistenci. Jejich snahou je předejít tomu, aby se ze soudem nařízené mediace stala jen méně nákladná možnost přinášející rychlé výsledky pro ty, kdo si nemohou dovolit klasické soudní řízení. Soudně nařízená mediace se nesmí stát „spravedlností pro chudé“. Zmiňují se rovněž o potížích, s nimiž se setkávají mediátoři při identifikování nebo odstraňování nevyváženosti mezi stranami sporu, zejména pokud jde o domácí násilí nebo jiný druh zneužívání či týrání ze strany manžela či manželky.

5. V rámci rodinné mediace, stejně jako v soudních systémech vztahujících se na rodinné záležitosti obecně, musí být zaručena rovnost mužů a žen. Práva jednotlivců nesmějí být obětována ve snaze dosáhnout ekonomičnosti nebo držet se trendu, kterým je používání alternativních metod řešení konfliktů. Při rodinné mediaci nesmí být žádné pohlaví znevýhodněno vlivem nerovnováhy sil, ať již je tato nerovnováha důsledkem zneužití, jehož obětí se stal jeden z partnerů, který není schopen plně prezentovat svůj úhel pohledu (např. kvůli své závislosti na drogách či alkoholu nebo vlivem svých duševních

⁸ **Text přijatý Stálým výborem**, který jedná jménem Shromáždění, dne 25. listopadu 2003 (viz [Doc. 9983](#), zpráva Výboru pro rovné příležitosti žen a mužů, zpravodajka paní Err, a [Doc. 10002](#), stanovisko Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodajka paní Milotinova).

problémů), nebo vyplývá z emocionální nebo finanční nevýhody (např. proto, že jedna ze stran se starala o děti a nepracovala mimo domov). Jsou-li v důsledku takové nevyváženosti sil uzavřeny během rodinné mediace zjevně nespravedlivé dohody, mediátor nebo soudce je nesmí schválit.

6. Je naprosto nezbytné zajistit, aby mediace nevedla k dohodě, která by uspokojovala přání jedné strany, pokud má tato strana nad druhou stranou jakoukoli výhodu. Pokud je předmětem kontroverze dítě, mělo by být během mediace rovněž vyslechnuto, protože i dítě má svá práva. Má-li být nalezeno řešení, které bude skutečně v nejlepším zájmu dětí, musejí mít i děti možnost vyslovit se k problému.

7. Hlavním cílem mediace není zmírňovat přetřžení soudů, ale odstranit poruchu v komunikaci mezi stranami s přispěním profesionála, který je proškolen v oblasti mediace. Mediace nemůže v plné míře nahradit soudní řízení, jestliže nejsou dodrženy základní prvky mediace:

i. vzhledem k tomu, že možnost stran svobodně si mediaci zvolit je klíčem ke všem mediacím, musí být zakázáno povinné nařizování mediací,

ii. nezávislost a nezájatost mediátora musí být zaručena jak z pohledu institucionálního, tak z pohledu profesního,

iii. zaručena musí být důvěrnost procesu, pokud jde o soudce a o strany, které se mediace účastní, a to i u soudem nařízených mediacích,

iv. povinnost co nejrychleji potvrdit dohody, jichž bylo dosaženo pomocí mediace, by zaručila, že tyto dohody budou právoplatné, a zajistila dodržení individuálních práv každé osoby, na kterou se dohody vztahují,

v. zaručena musí být vyváženost sil mezi stranami účastnicími se mediace. Za zajištění této vyváženosti odpovídá mediátor, který musí pro tyto účely projít zvláštní odbornou přípravou a školením, aby byl schopen posoudit, zda je tento zásadní požadavek splněn,

vi. vzhledem k tomu, že způsobilost mediátora závisí na jeho kvalifikaci, zvláštní pozornost je potřeba věnovat odborné přípravě mediátora, udělování oficiálních oprávnění k výkonu jeho práce a dohledu nad jeho prací.

8. Parlamentní shromáždění proto vyzývá členské státy Rady Evropy a státy se statutem pozorovatele, aby prováděly zásady spojené s podporováním a využíváním rodinné mediace, jak jsou vymezeny v doporučení Výboru ministrů č. R (98) 1, a aby do praxe zavedly nebo posílily následující opatření s cílem zajistit:

i. možnost stran účastnicích se mediace zvolit si mediaci svobodně, což znamená zákaz povinného nařizování mediace,

ii. vyváženost sil mezi stranami účastnicími se mediace, a to jak teoretickou, tak praktickou,

iii. vyvinutí standardizovaných analytických nástrojů vycházejících z důkladné znalosti vztahů založených na síle nebo násilí v manželských párech nebo rodinách, aby bylo možné správně určit případy, jež by se hodily k rodinné mediaci,

iv. začlenění rodinné mediace do systému právní pomoci,

v. ověření právoplatnosti a spravedlivosti dohod, kterých bylo dosaženo pomocí mediace, prostřednictvím jejich schválení kompetentními soudy,

vi. potvrzení dohod, kterých bylo dosaženo pomocí mediace, kompetentními soudy,

vii. existenci oficiálních systémů předkládání stížnosti v rámci každé organizace poskytující mediační služby.

9. S ohledem na zkušenosti, jež členské státy nashromáždily během posledních pěti let, doporučuje Shromáždění, aby Výbor ministrů:

i. zvážil provedení revize svých směrnic vymezených v doporučení č. R (98) 1, aby tak byly zohledněny výše zmíněné obavy a řešení i požadavky vyplývající z potřeby vyslechnout názory dětí a zaručit jejich práva,

ii. využil k tomuto účelu pomoc odborníků a zkušených pracovníků z této oblasti.

Doporučení 1698 (2005)⁹

Práva dětí v ústavních zařízeních – následný dokument k doporučení Parlamentního shromáždění 1601 (2003)

1. Parlamentní shromáždění upozorňuje na obsah svého předchozího doporučení 1601 (2003) o zlepšování osudu opuštěných dětí v ústavních zařízeních, které bylo přijato v dubnu 2003, a opětovně potvrzuje důležitost a platnost různých doporučení a návrhů předložených členskými státy a Výboru ministrů Rady Evropy, jež jsou ve zmíněném textu obsaženy.

2. Shromáždění s uspokojením zaznamenalo odpověď na své návrhy ze strany Výboru ministrů Rady Evropy (Doc. 9939), který v současné době připravuje doporučení členskými státy týkající se této záležitosti. Shromáždění tuto reakci vnímá jako vyjádření politické vůle přiznat právům dětí, jež žijí v ústavních zařízeních, náležitou váhu a důležitost. Shromáždění si rovněž všímá různých forem finanční podpory, kterou Rozvojová banka Rady Evropy poskytla členskými státy, jež usilují o deinstitucionalizaci opuštěných dětí a hledání jiných forem péče o ně.

3. Shromáždění upozorňuje, že největší pozornost je potřeba věnovat zajištění toho, aby bylo dosaženo pokroku ve zvyšování kvality výchovy a péče poskytované v ústavních zařízeních a aby byly uzavírány ústavy, které jsou z pedagogického a hygienického pohledu nevyhovující a nacházejí se ve zchátralých budovách. Jsou-li děti umísťovány do rodin, musí být zajištěno, že takové řešení představuje lepší variantu než umístění do ústavu. Jako další možná řešení je potřeba také vnímat umístění do zařízení pro skupiny dětí a do dětských vesniček. Při výběru řešení musí být v první řadě v potaz brány nejlepší zájmy dítěte. Ruku v ruce s deinstitucionalizací musí jít přijímání opatření a poskytování výhod, které dětem pomohou vrátit se do vlastních rodin, a zavádění možností fungujících jako alternativa k ústavní péči. Cílem však nemá být vyprázdnění ústavních zařízení za každou cenu, neboť některé děti budou stále potřebovat ústavní péči.

4. Shromáždění zdůrazňuje, že s problémem v podobě dětí vyrůstajících v ústavech se potýkají všechny členské státy Rady Evropy a že žádný členský stát se v tomto ohledu nemůže chlubit tím, že by se mu v této oblasti zcela vyhýbala veškerá kritika. Na druhou stranu není možné si nepovšimnout, že v některých členských státech, zejména v nových postkomunistických demokraciích, je situace takovýchto dětí stále dosti znepokojivá a vyžaduje ještě zásadnější zlepšení.

5. I přes nesporný pokrok jsou v těchto zemích děti nadále opouštěny svými rodiči a svěřovány do péče ústavů, především děti postižené. Důvodem bývají hlavně ekonomické problémy rodin, chybějící či nedostatečné sociální příspěvky a strnulé postoje lidí, které se jen obtížně mění. Oběťmi těchto nesnází jsou pak velmi často děti z etnických menšin.

6. Shromáždění vítá skutečnost, že díky chystanému připojení některých kandidátských zemí k Evropské unii se politikové začínají zajímat o neutěšenou situaci dětí v ústavních zařízeních a hledat finanční prostředky na zajištění nápravy. Taková pomoc však nebude mít dlouhého trvání a spíše zpochybňuje skutečnou politickou vůli a schopnost těchto zemí navázat na již dosažené úspěchy a dále rozvíjet snahy v této oblasti.

⁹ Debata Shromáždění ze dne 25. dubna 2005 (9. zasedání) (viz Doc. 10452, zpráva Komise pro sociální, zdravotní a rodinné záležitosti, zpravodaj pan Hancock). Text přijatý Shromážděním dne 25. dubna 2005 (9. zasedání).

7. Shromáždění je také znepokojeno počtem a osudem dětí, které žijí v ústavech v dalších evropských zemích, které ještě nepožádaly o členství v Evropské unii. Situace dětí z ústavních zařízení přestává být záležitostí výhradně sociální oblasti a v dnešní době se stává v první řadě otázkou dodržování lidských práv, což umožňuje Radě Evropy hrát v tomto ohledu důležitou roli.

8. Shromáždění proto doporučuje, aby Výbor ministrů Rady Evropy:

i. urychlil práci na přípravě a přijímání návrhu doporučení o právech dětí, které žijí v ústavních zařízeních, a navrhl mechanismus, jenž by sloužil k dohledu nad prováděním tohoto doporučení,

ii. připojil práva dětí žijících v ústavních zařízeních mezi oblasti, kterým se věnuje tématická kontrolní zpráva,

iii. připravil mezivládní programy spolupráce týkající se dětí z ústavních zařízení, jež by se zabývaly zařizováním řešení, která budou alternativou k ústavní péči, opatřeními pro rodiny na úrovni rodinných a sociálních politik, jejichž cílem by bylo předcházet opouštění dětí ze strany rodičů, a integrací mladých lidí, kteří prožili celý svůj život v ústavu, do společnosti a jejich přístupu na trh práce,

iv. požádal členské státy o zřizování institucí, které budou odpovídat za dohled nad ústavu a za poskytování doporučení ústavům (domovům, zařízením pro skupinky dětí, dětským vesničkám apod.) i pěstounům a osvojitelům, s cílem chránit práva dětí. Tyto instituce by měly ve spolupráci se všemi osobami, kterých se to dotýká (včetně dětí), sestavit závazné směrnice sloužící ke kontrole rozsahu, v jakém je cíleným způsobem poskytována pomoc,

v. vyzval sponzory napříč mezinárodním společenstvím – evropské a mezinárodní instituce, nevládní organizace a další, aby jménem dětí z ústavních zařízení pokračovali v poskytování finanční pomoci,

vi. vybídl sponzory, a zejména pak Evropskou unii, aby zajistili, že se evropské prostředky poskytnuté různým evropským státům pro potřeby dětí z ústavů skutečně dostanou na místa, na která byly určeny, a aby pravidelně kontrolovali používání těchto prostředků.

Úmluva Rady Evropy o ochraně dětí proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání

(přijata Výborem ministrů dne 12. července 2007 na zasedání náměstků ministrů)

Preambule

Členské státy Rady Evropy a další signatáři této úmluvy,

majíce na zřeteli, že cílem Rada Evropy je dosažení větší jednoty mezi jejími členy,

majíce na zřeteli, že každé dítě má nárok ze strany své rodiny, společnosti a státu na ochranná opatření, která vyžaduje jeho postavení nezletilého,

konstatující, že sexuální vykořisťování dětí, zejména ve formě dětské pornografie a prostituce, a všechny formy pohlavního zneužívání včetně těch, ke kterým došlo v zahraničí, vážně ohrožují zdraví a psychosociální vývoj dítěte,

konstatující, že sexuální vykořisťování a pohlavní zneužívání dětí dosáhlo zneklidňujících rozměrů, a to jak na národní, tak i mezinárodní úrovni, zejména s ohledem na vzrůstající používání komunikačních a informačních technologií dětmi i pachateli trestné činnosti, a pro prevenci a ochranu před tímto sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním je nezbytná mezinárodní spolupráce,

majíce na zřeteli, že blaho a nejlepší zájmy dětí jsou základními hodnotami, které sdílí všechny členské státy a musejí být podporovány bez jakékoli diskriminace,

připomínající Akční plán přijatý na třetím vrcholném setkání nejvyšších představitelů států a vlád Rady Evropy (Varšava, 16. - 17. května 2005), který vyzývá k tvorbě opatření, která by zastavila sexuální vykořisťování dětí,

připomínající zejména doporučení Výboru ministrů č. R (91) 11 o sexuálním vykořisťování, pornografii, prostituci a obchodu s dětmi a mladistvými a doporučení Rec(2001)16 o ochraně dětí proti pohlavnímu vykořisťování, dále Úmluvu o počítačové kriminalitě a zvláště článek 9 této úmluvy a Úmluvu Rady Evropy o boji proti obchodu s lidmi (STCE č. 197),

majíce na paměti Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod (1950, STE č. 5), revidovanou Evropskou sociální chartu (1996, STE č. 163), Evropskou úmluvu o výkonu práv dětí (1996, STE č. 160),

majíce taktéž na mysli Úmluvu OSN o právech dítěte, zejména její článek 34, Opční protokol o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie a Protokol Organizace spojených národů o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zvláště se ženami a dětmi, doplňující Úmluvu OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, stejně jako Úmluvu Mezinárodní organizace práce o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce,

majíce na paměti rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie o boji proti sexuálnímu vykořisťování dětí a dětské pornografii (2004/68/JAI), Rámcové rozhodnutí Rady Evropské Unie o postavení obětí v trestním řízení (2001/220/JAI) a Rámcové rozhodnutí Rady Evropské unie o boji proti obchodování s lidmi (2002/629/JAI),

berouce náležitý ohled na relevantní mezinárodní listiny a programy v této oblasti, zejména na Stockholmské prohlášení a Akční program, které byly přijaty na 1. světovém kongresu proti sexuálnímu vykořisťování dětí pro obchodní účely (27. - 31. srpna 1996), celosvětově platný závazek z Yokahamy přijatý na 2. světovém kongresu proti sexuálnímu vykořisťování dětí pro obchodní účely (17. - 20. prosince 2001), na Budapeštský závazek a akční plán přijaté na přípravné konferenci k 2. světovém kongresu proti sexuálnímu vykořisťování dětí pro obchodní účely (20. - 21. listopadu 2001), na Usnesení přijaté Valným shromážděním Spojených národů S-27/2 „Svět pro děti“ a tříletý program „Budovat Evropu pro děti a s nimi“ přijatý na Třetím Vrcholném setkání a vyhlášený na Konferenci v Monaku (4. - 5. dubna 2006),

odhodlány účinně přispět k realizaci společného cíle spočívajícího v ochraně dětí před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním, ať již bylo způsobeno jakýmkoli pachatelem, a s cílem poskytnout pomoc obětem,

berouce v potaz nutnost vytvořit komplexní mezinárodní nástroj, který by se zaměřil na aspekty spojené s prevencí, ochranou a trestním právem v oblasti boje proti všem formám sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí a který by sloužil jako zvláštní kontrolní mechanismus,

se dohodly na následujícím:

Hlava I – Cíle, princip nediskriminace a definice

Článek 1 – Cíle

1. Cílem této úmluvy je:
 - a) předcházet pohlavnímu zneužívání a vykořisťování dětí a bojovat proti němu,
 - b) chránit práva dětských obětí pohlavního zneužívání a sexuálnímu vykořisťování,
 - c) podporovat národní a mezinárodní spolupráci proti pohlavnímu vykořisťování a zneužívání dětí.
2. S cílem zajistit účinnou realizaci těchto ustanovení stranami stanoví tato úmluva zvláštní systém kontroly.

Článek 2 – Princip nediskriminace

Provádění této úmluvy stranami, zvláště uplatňování opatření na ochranu obětí, musí být zajištěno bez jakékoli diskriminace, zejména diskriminace na základě pohlaví, rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného smýšlení, národnostního nebo sociálního původu, ve spojitosti s příslušností k národnostní menšině, s majetkem, narozením, sexuální orientací, zdravotním stavem, zdravotním postižením nebo s jiným postavením.

Článek 3 – Definice

Pro účely této úmluvy:

- a) se „dítětem“ rozumí všechny osoby mladší osmnácti let,
- b) „sexuální vykořisťování a zneužívání dětí“ zahrnuje chování zmíněné v člancích 18 až 23 této úmluvy,
- c) se „obětí“ rozumí jakékoli dítě, jenž je obětí sexuálního vykořisťování nebo pohlavního zneužívání.

Hlava II – Preventivní opatření

Článek 4 – Zásady

Každá strana přijme legislativní nebo další nezbytná opatření, aby předešla všem formám sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí a děti chránila.

Článek 5 – Nábor, vzdělávání a zvyšování povědomí osob pracujících s dětmi

1. Každá strana přijme legislativní nebo další nezbytná opatření ke zvyšování povědomí o ochraně a právech dětí u osob, které přicházejí pravidelně do kontaktu s dětmi v oblasti výchovy a vzdělávání, zdravotnictví, sociální ochrany, soudnictví, donucovacích orgánů i v oblasti sportu, kultury a využití volného času.
2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná opatření, aby osoby uvedené v odstavci 1 byly odpovídajícím způsobem obeznámeny o sexuálním vykořisťování a pohlavním zneužívání dětí a měly k dispozici prostředky potřebné k jejich odhalení a o možnosti uvedené v článku 12, odstavci 1.

3. Každá strana přijme v souladu se svým vnitrostátním právním řádem potřebná legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby zajistila, že přístup k povoláním, která přicházejí obvykle do častého kontaktu s dětmi, mají pouze osoby, u kterých se lze přesvědčit, že nebyly odsouzeny pro trestné činy sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání.

Článek 6 – Vzdělávání dětí

Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby děti v průběhu základního a středního vzdělávání byly informovány o nebezpečí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání a o prostředcích ochrany odpovídajících jejich úrovni vývoje. Tyto informace poskytované případně ve spolupráci s rodiči, jsou předávány v širším kontextu informací o pohlavním životě se zvláštním důrazem na nebezpečí vyplývající z používání nových informačních a komunikačních technologií.

Článek 7 – Programy nebo opatření preventivní intervence

Každá strana se zavazuje dbát na to, aby osoby, u kterých hrozí, že by mohly spáchat některý z trestných činů stanovených touto úmluvou, měly, je-li to potřebné, přístup k účinným programům nebo opatřením preventivní intervence určeným k vyhodnocení rizik a předcházení nebezpečí spáchání trestných činů.

Článek 8 - Opatření pro veřejnost

1. Každá strana bude podporovat a organizovat kampaně zvyšující povědomí veřejnosti a informující ji o sexuálním vykořisťování a pohlavním zneužívání dětí a o preventivních opatřeních, která mohou být přijata.

2. Každá strana přijme nezbytná legislativní nebo jiná opatření k předcházení a zakázání šíření materiálů, které propagují trestné činy stanovené touto úmluvou.

Článek 9 – Participace dětí, soukromého sektoru, sdělovacích prostředků a občanské společnosti

1. Každá strana bude podporovat účast dětí, s ohledem na jejich stupeň vývoje, na vytváření a realizaci státních politik, programů a dalších projektů týkajících se boje proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí.

2. Každá strana se zavazuje podporovat soukromý sektor, zejména sektor komunikačních a informačních technologií, cestovního ruchu a turismu, bankovní a finanční sektor i občanskou společnost v participaci na vytváření a realizaci politiky prevence sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí a na implementaci interních norem v rámci vnitřní nebo společné normotvorby.

3. Každá strana, s patřičným ohledem na nezávislost sdělovacích prostředků, bude podporovat sdělovací prostředky, aby předávaly vhodné informace o všech aspektech sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí.

4. Každá strana bude podporovat financování projektů a programů občanské společnosti, včetně zakládání fondů pro tyto účely, je-li to vhodné, zaměřených na prevenci a ochranu dětí před sexuálním vykořisťováním a pohlavním zneužíváním dětí.

Hlava III – Specializované orgány a koordinační organizace

Článek 10 – Národní opatření koordinace a spolupráce

1. Každá strana přijme nezbytná opatření k zajištění koordinace na národní nebo místní úrovni mezi různými organizacemi činnými v oblasti ochrany dětí, prevence a boje proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí, a to zejména v oblasti výchovy a vzdělávání, zdravotnictví, sociálních služeb, donucovacích a soudních orgánů.

-
2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby vytvořila nebo určila:
 - a) nezávislé kompetentní národní nebo místní instituce odpovědné za prosazování a ochranu práv dětí s tím, že zajistí zdroj jejich financování a jejich zvláštní odpovědnost,
 - b) ve spolupráci s občanskou společností systém sběru dat a informací na národní a místní úrovni, umožňující, při dodržení ochrany osobních údajů, sledovat a vyhodnocovat sexuální vykořisťování a pohlavní zneužívání dětí.
 3. Každá strana se zavazuje podporovat spolupráci mezi odpovědnými státními orgány, občanskou společností a soukromým sektorem s cílem lépe předcházet sexuálnímu vykořisťování a pohlavní zneužívání dětí a bojovat proti němu.

Hlava IV – Ochranná opatření a pomoc obětem

Článek 11 – Zásady

1. Každá strana stanoví účinné sociální programy a vytvoří mezioborové struktury s cílem poskytnout nezbytnou pomoc obětem, jejich blízkým příbuzným a těm, jimž byly svěřeny do péče.
2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření pro případy, kdy je věk oběti nejistý a jsou-li důvody se domnívat, že se jedná o dítě, aby do té doby, než se prověří její věk, mohla tato osoba využít prostředků ochrany a pomoci určených dětem.

Článek 12 – Informování o podezření na sexuální vykořisťování nebo pohlavní zneužívání

1. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby pravidla zachování mlčenlivosti uložená určitým odborníkům v kontaktu s dětmi vnitrostátními právními předpisy nebránila těmto odborníkům informovat útvary odpovědné za ochranu dětí o každé situaci, kdy mají důvodné podezření, že je dítě obětí sexuálního vykořisťování nebo pohlavního zneužívání.
2. Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby povzbudila všechny osoby, které vědí nebo se v dobré víře domnívají, že došlo k sexuálnímu vykořisťování nebo pohlavnímu zneužívání dětí, ke sdělení této skutečnosti příslušným útvarům.

Článek 13 – Linky důvěry

Každá strana přijme legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby podpořila a podnítila vznik informačních služeb, jako např. telefonní linky nebo internetové linky důvěry, poskytujících poradenství i důvěrnou formou a při zachování anonymity tazatelů.

Článek 14 – Pomoc obětem

1. Každá strana přijme legislativní nebo jiná opatření nezbytná ke krátkodobé i dlouhodobé pomoci obětem s cílem zajistit jejich fyzické a psychosociální zotavování. Opatření přijatá podle tohoto odstavce mají řádně zohledňovat názory, potřeby a zájmy dítěte.
2. Každá strana přijme opatření, za dodržení podmínek stanovených v jejích vnitrostátních právních předpisech, ke spolupráci s nevládními organizacemi a dalšími kompetentními organizacemi či dalšími subjekty občanské společnosti zabývajícími se pomocí obětem.
3. Pokud jsou rodiče nebo osoby, které mají dítě ve své péči, zapojeni do činností spojených s jeho sexuálním vykořisťováním nebo pohlavním zneužíváním, postupuje se podle článku 11, odstavce 1, přičemž postup musí zohledňovat:
 - možnost vzdálit pachatele podezřelého z trestné činnosti;
 - možnost vzdálit oběť z jejího rodinného prostředí. Podmínky a délka odebrání dítěte musí být v souladu s jeho nejlepším zájmem.

4. Každá strana přijme legislativní nebo jiná opatření nezbytná k zajištění terapeutické pomoci pro osoby blízké oběti, je-li to potřebné, zejména pokud jde o urgentní psychologickou péči..

Hlava V – Intervenční programy nebo opatření

Článek 15 – Obecné zásady

1. Každá strana zajistí a zavazuje se rozvíjet v souladu s vnitrostátními právními předpisy účinné programy nebo účinná intervenční opatření pro osoby uvedené v článku 16, odstavcích 1 a 2, s cílem předcházet nebezpečí a snižovat rizika recidivy sexuálně motivovaných trestných činů páchaných na dětech. Tyto programy nebo opatření musí být dostupné po celou

dobu trestního řízení, v rámci vězeňského prostředí i mimo něj, a to v souladu s podmínkami stanovenými ve vnitrostátních právních předpisech.

2. Každá strana zajistí a zavazuje se podporovat v souladu s vnitrostátními právními předpisy partnerství a další formy spolupráce mezi kompetentními orgány, zejména pak zdravotními a sociálními, soudními a dalšími orgány a institucemi odpovědnými za péči o osoby uvedené v článku 16, odstavcích 1 a 2.

3. Každá strana zajistí v souladu se svými vnitrostátními předpisy vyhodnocení nebezpečí a rizik možné recidivy trestných činů stanovených touto úmluvou u osob uvedených v článku 16, odstavcích 1 a 2, a to s cílem stanovit vhodné programy či opatření.

4. Každá strana zajistí v souladu s vnitrostátními předpisy vyhodnocení účinnosti zavedených programů a opatření.

Článek 16 – Cílová skupina intervenčních programů a opatření

1. Každá strana se zavazuje zajistit, v souladu se svými vnitrostátními předpisy, přístup osob stíhaných za libovolný trestný čin stanovený touto úmluvou k programům nebo opatřením uvedeným v článku 15, odstavci 1, a to za podmínek, které neporušují právo na obhajobu a právo na spravedlivý a nestranný proces, ani s ním nejsou v rozporu, to vše s respektem k zásadě presumpce nevinny.

2. Každá strana se zavazuje zajistit v souladu se svými vnitrostátními předpisy přístup osob odsouzených za libovolný z trestných činů stanovených touto úmluvou k programům nebo opatřením uvedeným v článku 15, odstavci 1.

3. Každá strana se zavazuje zajistit v souladu se svými vnitrostátními předpisy, aby intervenční programy nebo opatření byly vytvořeny nebo upraveny tak, aby odpovídaly zvláštním vývojovým požadavkům dětí, které se dopustily sexuálně motivovaného trestného činu, včetně dětí, které ještě nedosáhly věku trestní odpovědnosti, s cílem věnovat se jejich problémům spojeným se sexuálním chováním.

Článek 17 – Informace a souhlas

1. Každá strana se zavazuje zajistit v souladu se svými vnitrostátními předpisy, aby osoby uvedené v článku 16, kterým jsou navrženy intervenční programy nebo opatření, byly plně informovány o důvodech tohoto návrhu a aby výslovně a vědomě souhlasily s programem nebo s opatřením po plném seznámení se s ním.

2. Každá strana se zavazuje zajistit v souladu se svými vnitrostátními předpisy, aby osoby, kterým jsou intervenční programy nebo opatření nabízeny, je mohly odmítnout a jedná-li se o osoby odsouzené, aby byly informovány o možných důsledcích takového odmítnutí.

Hlava VI – Trestní právo hmotné

Článek 18 – Pohlavní zneužívání

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná opatření nezbytná k tomu, aby byla zajištěna trestnost následujících úmyslných jednání:
 - a) účast na sexuálních praktikách s dítětem, které podle vnitrostátních právních předpisů nedosáhlo zákonem stanoveného věku pro zahájení sexuálního života,
 - b) účast na sexuálních praktikách s dítětem, pokud:
 - je k nim použito nátlaku, síly nebo pohnutí,
 - došlo ke zneužití dítěte z pozice požívané důvěry, nadřízenosti nebo vlivu nad dítětem, a to i v rodině,
 - došlo ke zneužití situace, kdy je dítě obzvláště bezmocné, zejména pokud se jedná o dítě s mentálním či fyzickým postižením nebo dítě v závislé pozici.
2. Pro účely použití odstavce 1 výše se každá strana zavazuje stanovit limitní věk, pod který není dovolena účast na sexuálních praktikách s dítětem.
3. Cílem ustanovení odstavce 1 a) není úprava konsensuálních sexuálních praktik mezi nezletilými.

Článek 19 – Trestné činy spojené s dětskou prostitucí

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestnými následující úmyslná jednání:
 - a) zprostředkování dítěte k účasti na prostituci a zapříčinění účasti dítěte na prostituci,
 - b) nucení dítěte k účasti na prostituci nebo profitování z ní nebo vykořisťování dítěte jiným způsobem za tímto účelem,
 - c) uchýlení se k dětské prostituci.
2. Pro účely tohoto článku se „dětskou prostitucí“ rozumí zneužívání dítěte k sexuálním praktikám, kdy jsou za účast dítěte na sexuálních praktikách poskytovány či slibovány peníze nebo jiné odměny, platby či výhody, bez ohledu na to, zda jsou tyto odměny, peníze, přisliby nebo výhody poskytovány dítěti nebo třetí osobě.

Článek 20 – Trestné činy týkající se dětské pornografie

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestnými následující úmyslná jednání, pokud jsou činěna v rozporu s právem:
 - a) výroba dětské pornografie,
 - b) nabízení a zpřístupňování dětské pornografie,
 - c) šíření a vysílání dětské pornografie,
 - d) získávání a zprostředkování dětské pornografie,
 - e) držení dětské pornografie,
 - f) vědomé získávání přístupu k dětské pornografii prostřednictvím komunikačních a informačních technologií.
2. Pro účely tohoto článku se „dětskou pornografií“ rozumí veškerý materiál, který vizuálně zobrazuje dítě, které se účastní skutečného nebo předstíraného zřejmého sexuálního jednání nebo veškerá vyobrazení pohlavních orgánů dítěte k primárně sexuálním účelům.
3. Každá strana si může vyhradit právo neuplatnit plně nebo zčásti odstavce 1. a) a e) týkající se výroby a držení pornografického materiálu:
 - tvořeného výhradně simulovaným zobrazením nebo realistickým znázorněním neexistujícího dítěte,
 - v němž účinkují děti, které dosáhly věku určeném podle článku 18 odstavce 2, pokud jsou tato zobrazení vyráběna a držena těmito dětmi s jejich souhlasem a pouze pro jejich soukromé účely.
4. Každá strana si může vyhradit právo neuplatnit plně nebo zčásti ustanovení odstavce 1. f).

Článek 21 - Trestné činy týkající se účasti dítěte na pornografických představeních

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestnými následující úmyslná jednání:

- a) zprostředkování dítěte k účasti na pornografických představeních nebo zapříčinění účasti dítěte na těchto představeních,
- b) nucení dítěte k účasti na pornografických představeních nebo profitování z nich nebo vykořisťování dítěte jakýmkoliv způsobem za tímto účelem,
- c) vědomá účast na pornografických představeních, do nichž jsou zapojeny děti.

2. Každá strana si může vyhradit právo omezit uplatnění odstavce 1. c) na situace, kdy dítě bylo najímáno nebo nuceno k účasti podle odstavců 1. a) nebo 1. b).

Článek 22 – Demoralizace dětí

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestným úmyslné nucení dítěte k tomu, aby bylo svědkem pohlavního zneužívání nebo sexuálních praktik, a to za sexuálním účelem, pokud jde o dítě, které nedosáhlo věku určeného v článku 18, odstavci 2, a to i tehdy, když se těchto praktik nebo zneužívání dítě neúčastnilo.

Článek 23 – Navádění dětí za sexuální účely

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestným úmyslný návrh dospělé osoby dítěti, které nedosáhlo věku určeném v článku 18, odstavci 2, prostřednictvím komunikačních a informačních technologií, k setkání za účelem spáchání libovolného z trestných činů podle článku 18, odstavce 1. a) nebo článku 20, odstavce 1. a), pokud po tomto návrhu následovalo skutečné jednání vedoucí k tomuto setkání.

Článek 24 - Účastensví a pokus

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestnými úmyslné formy jednání u účastensví na spáchání trestného činu podle této úmluvy.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření s cílem učinit trestným úmyslný pokus spáchat trestné činy podle této úmluvy.

3. Každá strana si vyhrazuje právo neuplatnit zcela nebo jen zčásti ustanovení odstavce 2 na trestné činy podle článku 20, odstavců 1. b), d), e) a f) a článku 21, odstavce 1. c), článku 22 a článku 23.

Článek 25 – Soudní pravomoc

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k určení soudní pravomoci ve vztahu ke všem trestným činům podle této úmluvy, pokud byl trestný čin spáchán:

- a) na území této strany, nebo
- b) na palubě lodi plující pod vlajkou této strany,
- c) na palubě letadla registrovaného podle práva této strany, nebo
- d) občanem této smluvní strany, nebo
- e) osobou, která má obvyklé bydliště na území strany této úmluvy.

2. Každá strana se zavazuje usilovat o přijetí legislativních nebo jiných nezbytných opatření k určení soudní příslušnosti u všech trestných činů podle této úmluvy, pokud je trestný čin spáchán na občanovi strany této úmluvy nebo na osobě mající obvykle trvalé bydliště na území dané strany.

3. Každá strana může při podpisu nebo uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí, schválení či přistoupení nebo v prohlášení určeném Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy upřesnit, že si vyhrazuje právo nevyužít nebo využít pouze ve zvláštních případech pravidla soudní pravomoci stanovená v odstavci 1. e) tohoto článku.

4. Pro účely stíhání trestných činů podle článků 18, 19, 20, odstavce 1. a), a článku 21, odstavců 1. a) a b) této úmluvy se každá strana zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby její soudní pravomoc podle odstavce 1. d) nebyla podmíněna skutečností, že jsou tyto činy trestné také v místě, kde byly spáchány.

5. Každá strana může při podpisu nebo uložení ratifikační listiny, listiny o přijetí, schválení či přistoupení nebo v prohlášení určeném Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy prohlásit, že si vyhrazuje právo omezit použití odstavce 4 tohoto článku, pokud se jedná o trestné činy podle článku 18, odstavce b), druhé a třetí odrážky, na případy, kdy má občan dané strany obvyklé bydliště na území této strany.

6. Pro účely stíhání trestných činů podle článků 18, 19, 20 odstavce 1. a), a článku 21 této úmluvy se každá strana zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby stanovení její soudní pravomoci podle odstavců 1. d) a e) nebylo podmíněno tím, že stíhání předcházela žaloba oběti nebo oznámení státu, ve kterém byly trestné činy spáchány.

7. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k určení své soudní pravomoci ve vztahu k trestným činům podle této úmluvy, pokud se údajný pachatel nachází na území této strany a tato strana ho nevydá druhé straně pouze z důvodu jeho státní příslušnosti.

8. Pokud více než jedna strana požaduje soudní pravomoc ve vztahu k údajnému trestnému činu podle této úmluvy, dotčené strany budou, je-to potřebné, konzultovat tuto otázku s cílem zvolit nejvhodnější soudní pravomoc pro účely stíhání daného trestného činu.

9. Aniž jsou tím dotčena obecná pravidla mezinárodního práva, tato úmluva nevylučuje trestněprávní soudní pravomoc strany uplatněnou v souladu s jejími vnitrostátními právními předpisy.

Článek 26 - Odpovědnost právnických osob

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby právnické osoby mohly být činěny odpovědnými za trestné činy podle této úmluvy, spáchané v jejich prospěch fyzickou osobou jednající samostatně nebo jako člen orgánu dané právnické osoby, která v rámci této právnické osoby působí ve vedoucím postavení na základě:

- a) plné moci k zastupování této právnické osoby,
- b) pravomoci činit rozhodnutí jménem této právnické osoby,
- c) pravomoci vykonávat kontrolu v rámci této právnické osoby.

2. Kromě případů uvedených v odstavci 1 se každá strana zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby právnickou osobu bylo možno činit odpovědnou v případech, kdy nedostatek dohledu nebo kontroly ze strany fyzické osoby uvedené v odstavci 1 umožnil spáchání trestných činů uvedených v této úmluvě fyzickou osobou jednající dle pravomoci udělené právnickou osobou a v její prospěch .

3. S výhradou právních zásad strany může být odpovědnost právnické osoby trestní, občanskoprávní nebo správní.

4. Takovýmto stanovením odpovědnosti není dotčena trestní odpovědnost fyzických osob, které se dopustily trestného činu.

Článek 27 - Postihy a opatření

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby za spáchání trestných činů uvedených v této úmluvě bylo možné uložit účinné, přiměřené a odrazující postihy s přihlédnutím k závažnosti trestných činů. Tyto postihy musejí zahrnovat i tresty, včetně trestu odnětí svobody, které mohou být důvodem k vyhoštění.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby za spáchání trestných činů uvedených v článku 26 bylo možné právníkům osobám uložit účinné, přiměřené a odrazující postihy, které zahrnují peněžní pokuty trestněprávní nebo jiné povahy, a mohou zahrnovat i jiná opatření, například:

- a) zbavení oprávnění pobírat státní příspěvky nebo podpory,
- b) dočasný nebo trvalý zákaz provozování obchodní činnosti,
- c) uložení soudního dohledu,
- d) zrušení rozhodnutím soudu.

3. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k:

- a) umožnění zajištění a zabavení:
 - majetku, dokumentů a dalších materiálních prostředků použitých ke spáchání trestných činů podle této úmluvy nebo k usnadnění jejich spáchání,
 - příjmů z takových trestných činů nebo zajištění a zabavení majetku, jehož hodnota odpovídá těmto příjmům,
- b) umožnění dočasného nebo trvalého uzavření provozoven použitých ke spáchání trestných činů podle této úmluvy, aniž by byla dotčena práva třetích osob jednajících v dobré víře, nebo k umožnění toho, aby pachatelům těchto trestných činů byl dočasně či trvale zakázán výkon zaměstnání nebo dobrovolné činnosti v oboru, kde přicházejí do styku s dětmi, při jejichž výkonu byly trestné činy spáchány.

4. Každá strana může přijmout další opatření vůči pachatelům trestných činů, jako např. zbavení rodičovských práv, monitorování odsouzených osob a dohled nad nimi.

5. Každá strana může stanovit, že příjmy z trestné činnosti nebo majetek zkonfiskovaný podle tohoto článku mohou být převedeny do speciálního fondu určeného k financování programů prevence a pomoci obětem trestných činů podle této úmluvy.

Článek 28 – Přitěžující okolnosti

Každá se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby následující skutečnosti, pokud již nejsou zahrnuty do skutkové podstaty trestného činu, mohly být podle příslušných ustanovení vnitrostátního práva brány v úvahu jako přitěžující okolnosti při ukládání postihů u trestných činů podle této úmluvy:

- a) trestným činem došlo k vážnému fyzickému nebo psychickému poškození oběti,
- b) trestnému činu předcházelo mučení nebo hrubé násilí nebo jimi byl provázen,
- c) trestný čin byl spáchán na zvlášť bezmocné oběti,
- d) trestný čin byl spáchán členem rodiny, osobou, která žije s dítětem v jedné domácnosti, nebo osobou, která zneužila svého postavení,
- f) trestný čin byl spáchán v rámci organizovaného zločinu,
- g) pachatel byl již odsouzen za skutky téže povahy.

Článek 29 – Předešlé odsouzení

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby při stanovování postihu bylo možné zohlednit konečné odsuzující rozsudky vydané jinou stranou ve vztahu k trestným činům podle této úmluvy.

Hlava VII - Vyšetřování, trestní stíhání a procesní právo

Článek 30 - Zásady

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby vyšetřování a trestní řízení probíhala v nejlepším zájmu dítěte a s respektem k jeho právům.

2. Každá strana se zavazuje přijmout ochranný přístup k obětem a zajistit, aby vyšetřování a trestní řízení ještě nezhoršilo trauma utrpěné dítětem a aby při trestně právním stíhání byla v případě potřeby poskytnuta pomoc.

3. Každá strana se zavazuje zajistit, aby vyšetřování a trestní stíhání probíhaly jako přednostní řízení bez jakéhokoliv neodůvodněného zdržení.

4. Každá strana se zavazuje zajistit, aby opatřeními použitelnými podle této hlavy nebylo dotčeno právo na obhajobu a požadavek na spravedlivý a nestranný proces v souladu s článkem 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

5. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření v souladu se základními zásadami vnitrostátního práva, která:

- zaručí účinné vyšetřování a trestní stíhání trestných činů podle této úmluvy, které umožní, bude-li to potřeba, provádění tajných operací,
- umožní, aby útvary nebo služby odpovědné za vyšetřování identifikovaly oběti trestných činů podle článku 20, zejména s využitím analýzy dětské pornografie, jako např. fotografií a audiovizuálních nahrávek přenášených nebo zpřístupněných prostřednictvím komunikačních a informačních technologií.

Článek 31 – Obecná ochranná opatření

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k ochraně práv a zájmu obětí, včetně jejich zvláštních potřeb jako svědků, ve všech fázích vyšetřování a trestního stíhání, zejména tím, že:

- a) je bude informovat o jejich právech a službách, které mají k dispozici, vyjma případů, kdy si oběti nepřejí dostávat takové informace, o odpovědích na jejich stížnosti, bodech obžaloby, o obecném průběhu vyšetřování nebo procesu a jejich roli v rámci procesu i o výsledcích řízení v jejich věci,
- b) zajistí, aby alespoň v případech, kdy by oběti a jejich rodiny mohly být v nebezpečí, byly tyto oběti informovány, zdali stíhaná nebo odsouzená osoba byla částečně nebo úplně osvobozena,
- c) jim v rámci pravidel vnitrostátního práva dá možnost, aby byly vyslechnuty, předložily důkazy a zvolily si formu vyjádření svých názorů, potřeb a obav, a to přímo nebo prostřednictvím prostředníka, a přihlédne k nim,
- d) obětem poskytne odpovídající pomoci, aby jejich práva a zájmy byly náležitě představeny a zohledněny,
- e) bude chránit soukromí obětí, jejich totožnost a podobu a přijme opatření dle vnitrostátního práva, aby se předešlo veřejnému šíření informací, které by mohly vést k identifikaci obětí,
- f) zajistí bezpečnost obětí, jejich rodin a osob svědčících v jejich prospěch a ochrání je před zastrahováním, represí a opakovanou viktimizací,
- g) zajistí, aby se oběti a pachatele trestných činů nedostali do přímého kontaktu ve vyšetřovacích služebnách a soudních místnostech, vyjma případů, kdy odpovědné orgány rozhodly v nejlepším zájmu dítěte jinak, nebo pokud je takový kontakt pro účely vyšetřování nebo procesu nutný.

2. Každá strana se zavazuje zajistit obětem od prvního kontaktu s odpovědnými orgány přístup k informacím o odpovídajícím soudním a správním postupu.

3. Každá strana zajišťuje pro oběti bezplatný přístup k právní pomoci v případě, že oběť může mít statut účastníka trestního řízení.

4. Každá strana se zavazuje zajistit možnost, aby soudní orgán mohl stanovit zvláštního zástupce pro oběť v případě, že podle vnitrostátního práva může mít takový zástupce statut účastníka trestního řízení a osoby vlastníci rodičovská práva nemohou dítě v rámci řízení zastupovat z důvodu střetu zájmů mezi nimi a obětí.

5. Každá strana se zavazuje zajistit prostřednictvím legislativních nebo jiných opatření a za podmínek stanovených vnitrostátním právem možnost, aby skupiny, nadace, asociace, vládní a nevládní organizací poskytly obětem pomoc, případně podporu v rámci trestního řízení týkajícího se trestných činů podle této úmluvy, vyjádří-li s tím oběti souhlas.

6. Každá strana se zavazuje zajistit, aby informace předávané oběti podle ustanovení tohoto článku byly předávány způsobem zohledňujícím věk oběti a úroveň její zralosti a v jazyce, kterému oběti rozumějí.

Článek 32 – Zahájení řízení

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k zajištění toho, aby vyšetřování nebo stíhání trestných činů podle této úmluvy nebylo podmíněno oznámením nebo obviněním ze strany oběti a aby se v trestním řízení mohlo pokračovat i tehdy, pokud oběť svou výpověď stáhla.

Článek 33 – Promlčení

Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby promlčecí lhůta pro zahájení trestního řízení ve vztahu k trestným činům podle článků 18, 19, odstavců 1. a) a b), a článku 21, odstavců 1. a) a b), trvala dostatečně dlouhou dobu, aby bylo možné zahájit řízení poté, co oběť dosáhla zletilosti, přičemž délka této lhůty bude úměrná závažnosti příslušného trestného činu.

Článek 34 – Vyšetřování

1. Každá strana se zavazuje přijmout nezbytná opatření, aby zajistila, že osoby, útvary a služby odpovědné za vyšetřování budou specializovány na boj proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí anebo že tyto osoby budou odpovídajícím způsobem vyškoleny. Tyto útvary a služby musí mít k dispozici odpovídající finanční zdroje.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby nejistota v případě stanovení skutečného věku oběti nebránila zahájení vyšetřování trestného činu.

Článek 35 – Výslech dítěte

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná, aby:

- a) výslechy dětí probíhaly bez zbytečného prodloužení poté, co byly skutečnosti oznámeny příslušným orgánům,
- b) v případě potřeby výslechy dětí proběhly v prostorách určených nebo upravených k tomuto účelu,
- c) byly výslechy dětí prováděny odborníky vyškolenými k tomuto účelu,
- d) v případě potřeby a pokud je to možné, vedly všechny výslechy dětí tytéž osoby,
- e) byl počet výslechů co nejnižší a výslechy byly prováděny pouze tehdy, pokud je to naprosto nezbytné pro účely trestního řízení,
- f) mohlo být dítě doprovázeno svým zákonným zástupcem, případně dospělou osobou podle svého výběru, vyjma případů, kdy v souvislosti s touto osobou bylo přijato odůvodněné rozhodnutí v opačném smyslu.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby mohly být všechny výslechy oběti nebo případně dítěte, které vystupuje jako svědek, zaznamenány na video, a aby tyto videozáznamy mohly být v souladu s pravidly jejího vnitrostátního práva předkládány jako důkazy při soudním řízení.

3. V případě, kdy je věk oběti nejistý a lze se důvodně domnívat, že se jedná o dítě, použijí se opatření podle ustanovení odstavců 1 a 2, dokud nebude věk oběti prověřen a potvrzen.

Článek 36 – Soudní řízení

1. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, s ohledem na pravidla, kterými se řídí nezávislost soudců a právníků, aby vzdělávání týkající se práv dítěte, sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání dětí bylo dostupné pro všechny osoby zapojené do řízení, zejména pro soudce, státní zástupce a právníky.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, v souladu s pravidly vnitrostátního práva, k tomu, aby:

- a) soudce mohl nařídit, aby výslech proběhl s vyloučením veřejnosti,
- b) výslech oběti mohl proběhnout v soudní místnosti, aniž by byla oběť přítomna, především s využitím vhodných komunikačních technologií.

Hlava VIII – Zaznamenávání a uchovávání údajů

Článek 37 – Záznam a uchovávání národních údajů o odsouzených pachatelích sexuálních trestných činů

1. Za účelem prevence a stíhání trestných činů naplňujících skutkové podstaty podle této úmluvy se každá strana zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření pro sběr a uchovávání údajů o totožnosti a genetickém profilu (DNA) osob odsouzených za trestné činy podle této úmluvy, a to v souladu s příslušnými ustanoveními o ochraně osobních údajů a s dalšími odpovídajícími pravidly a zárukami uvedenými v právních předpisech daného státu.

2. Každá strana při podpisu nebo při uložení své ratifikační listiny nebo listiny o přijetí, schválení či přistoupení sdělí Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy jméno a adresu centrálního vnitrostátního úřadu odpovědného ve věcech uvedených v odstavci 1.

3. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření, aby informace uvedené v odstavci 1 mohly být předány kompetentním orgánům druhé strany v souladu s podmínkami stanovených vnitrostátními právními předpisy strany a příslušnými mezinárodními listinami.

Hlava IX – Mezinárodní spolupráce

Článek 38 – Obecné zásady a opatření týkající se mezinárodní spolupráce

1. Všechny strany se zavazují vzájemně spolupracovat, v souladu s ustanoveními této úmluvy a za použití příslušných mezinárodních a regionálních instrumentů, dohodnutých pravidel založených na jednotných nebo recipročních právních předpisech a vnitrostátním právu, v co největším rozsahu s cílem:

- a) předcházet sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí a bojovat proti němu,
- b) chránit oběti a pomáhat jim,
- c) vést vyšetřování nebo řízení týkající se trestných činů podle této úmluvy.

2. Každá strana se zavazuje přijmout legislativní nebo jiná nezbytná opatření k tomu, aby oběti trestných činů podle této úmluvy, které byly spáchány na území jiné strany, než je strana, kde mají oběti své bydliště, mohly podávat stížnosti u odpovědných orgánů ve státě bydliště.

3. Pokud strana, která podmiňuje vzájemnou pomoc ve věcech trestních nebo ve věci vyhoštění existencí uzavřené smlouvy, obdrží žádost o vzájemnou pomoc nebo vyhoštění od strany, se kterou neuzavřela obdobnou smlouvu, tato strana může ve vztahu k trestným činům podle této úmluvy pokládat tuto úmluvu za právní základ pro vzájemnou pomoc ve věcech trestních nebo ve věci vyhoštění.

4. Každá strana se zavazuje prosazovat, v odpovídajících případech, zařazení prevence a boje proti sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí do programů rozvojové pomoci třetím zemím.

Hlava X – Kontrolní mechanismy

Článek 39 – Výbor stran

1. Výbor stran se skládá ze zástupců stran této úmluvy.

2. Výbor stran svolává Generální tajemník Rady Evropy. První schůzka výboru se koná do jednoho roku od vstupu této úmluvy v platnost bráno z pohledu desátého signatáře úmluvy, který ji ratifikoval. Následně se pak výbor schází vždy na základě žádost nejméně jedné třetiny stran nebo Generálního tajemníka.

3. Výbor stran přijme svůj vlastní jednací řád.

Článek 40 – Ostatní zástupci

1. Parlamentní shromáždění Rady Evropy, komisař pro lidská práva, Evropský výbor pro trestní problematiku (CDPC) a další příslušné mezivládní výbory Rady Evropy určí svého zástupce ve Výboru stran.
2. Výbor ministrů může vyzvat další orgány Rady Evropy, aby na základě konzultací s Výborem stran určily dalšího zástupce.
3. Zástupci občanské společnosti a zejména zástupci nevládních organizací mohou být přijati jako pozorovatelé Výboru stran v souladu s postupem stanoveným příslušnými pravidly Rady Evropy.
4. Zástupci určené podle výše uvedených odstavců 1 až 3 se účastní zasedání Výboru stran bez volebního práva.

Článek 41 – Funkce Výboru stran

1. Úkolem Výboru stran je kontrolovat provádění této úmluvy. Proces vyhodnocování provádění této úmluvy bude určen jednacím řádem Výboru stran.
2. Úkolem Výboru stran je usnadňovat sběr, analýzu a výměnu informací, zkušeností a osvědčených postupů mezi státy s cílem zvýšit jejich schopnost předcházet sexuálnímu vykořisťování a pohlavnímu zneužívání dětí a bojovat proti němu.
3. Úkolem Výboru stran je též, pokud je to potřebné,:
 - a) usnadňovat účinné využití a provádění této úmluvy, včetně identifikace veškerých případných problémů a účinků všech prohlášení nebo výhrad učiněných podle této úmluvy,
 - b) vyjadřovat názor na otázky týkající se použití této úmluvy a usnadňovat výměnu informací o významných právních, politických nebo technických novinkách.
4. Výboru stran ve výkonu funkcí vyplývajících z tohoto článku asistuje Sekretariát Rady Evropy.
5. Evropský výbor pro trestní problematiku (CDPC) je pravidelně informován o činnostech uvedených v odstavcích 1, 2 a 3 tohoto článku.

Hlava XI – Vztahy k dalším mezinárodním instrumentům

Článek 42 – Vztah k Úmluvě OSN o právech dítěte a jejímu Opčnímu protokolu týkajícímu se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie

Touto úmluvou nejsou dotčena práva a povinnosti vyplývající z ustanovení Úmluvy OSN o právech dítěte a z jejího Opčního protokolu týkajícího se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie. Cílem této úmluvy je posílit ochranu založenou na těchto listinách a rozvíjet a doplňovat normy v nich obsažené.

Článek 43 – Vztah k dalším mezinárodním listinám

1. Touto úmluvou nejsou dotčena práva a povinnosti vyplývající z ustanovení ostatních mezinárodních listin, jichž jsou strany této úmluvy stranami nebo se jimi stanou, jež obsahují ustanovení o záležitostech upravených touto úmluvou a které zajišťují větší ochranu dětských obětí sexuálního vykořisťování a pohlavního zneužívání a pomoc pro takové oběti.
2. S cílem doplnit nebo posílit ustanovení této úmluvy nebo usnadnit použití zásad zakotvených v této úmluvě mohou strany úmluvy mezi sebou uzavírat dvoustranné nebo vícestranné dohody o otázkách, kterými se zabývá tato úmluva.
3. Strany, které jsou členy Evropské unie, uplatňují v rámci svých vzájemných vztahů pravidla Evropského společenství a Evropské unie, pokud pro dotčený konkrétní předmět

existují pravidla Evropského společenství nebo Evropské unie, aniž by byl dotčen cíl a účel této úmluvy a aniž by bylo dotčeno její plné uplatnění ostatními stranami.

Hlava XII – Změny úmluvy

Článek 44 – Změny

1. Veškeré návrhy změn této úmluvy předložené jednou ze stran musejí být sděleny generálnímu tajemníkovi Rady Evropy a jím předány členským státům Rady Evropy, všem signatářům, všem státům, jež jsou stranami této úmluvy, Evropskému společenství, všem státům, které byly vyzvány k podpisu této úmluvy v souladu s ustanoveními článku 45, odstavce 1, a všem státům, jimž bylo nabídnuto přistoupení k této úmluvě podle ustanovení článku 46, odstavce 1.
2. Veškeré změny úmluvy navržené stranou úmluvy musejí být sděleny Evropskému výboru pro trestní problematiku (CDPC), který předá své stanovisko k těmto návrhům Výboru ministrů.
3. Výbor ministrů přezkoumá navrhované změny a stanovisko předložené výborem CDPC a po konzultaci s nečlenskými státy, které jsou stranami této úmluvy, může změny úmluvy přijmout.
4. Text všech případných změn přijatých Výborem ministrů podle odstavce 3 tohoto článku jsou předány stranám k přijetí.
5. Veškeré změny přijaté v souladu s odstavcem 3 tohoto článku vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí lhůty jednoho měsíce od data, kdy všechny strany informovaly Generálního tajemníka o přijetí změn.

Hlava XIII – Závěrečná ustanovení

Článek 45 – Podpis a vstup v platnost

1. Tato úmluva je otevřena k podpisu členským státům Rady Evropy, nečlenským státům, které se podílely na vypracování této úmluvy, a Evropskému společenství.
2. Tato úmluva se předkládá k ratifikaci, přijetí či schválení. Ratifikační listiny a listiny o přijetí či schválení jsou uloženy u Generálního tajemníka Rady Evropy.
3. Tato úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí lhůty tří měsíců od data, ke kterému pět signatářů, z nichž alespoň tři jsou členskými státy Rady Evropy, vyjádřilo souhlas s tím, že budou vázáni touto úmluvou v souladu s ustanoveními předcházejícího odstavce.
4. Ve vztahu k libovolnému ze států uvedených v odstavci 1 anebo k Evropskému společenství, kteří následně vyjádří souhlas s tím, aby byli vázáni úmluvou, úmluva vstoupí v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí lhůty tří měsíců od data uložení ratifikační listiny takového státu, jeho listiny o přijetí či listiny o schválení.

Článek 46 – Přistoupení k úmluvě

1. Po vstupu této úmluvy v platnost může Výbor ministrů Rady Evropy, po konzultaci se stranami úmluvy a po obdržení jejich jednomyslného souhlasu, vyzvat kterýkoli nečlenský stát Rady Evropy, který se nepodílel na vypracování této úmluvy, aby přistoupil k této úmluvě, a to na základě rozhodnutí přijatého většinou stanovenou v článku 20.d) Stanov Rady Evropy, a po jednomyslném hlasování zástupců smluvních států oprávněných zasedat ve Výboru ministrů.
2. Ve vztahu ke každému přistupujícímu státu vstupuje úmluva v platnost prvním dnem měsíce, který následuje po uplynutí lhůty tří měsíců od data uložení listiny o přistoupení u Generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 47 – Územní uplatnění

1. Libovolný stát nebo Evropské společenství mohou při podpisu nebo při uložení své ratifikační listiny nebo listiny o přijetí, schválení či přistoupení vymezit území, na které/která se tato úmluva vztahuje.

2. Libovolná strana může poté kdykoli formou prohlášení adresovaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit uplatnění této úmluvy na jakékoli další území vymezené v tomto prohlášení, za jehož mezinárodní vztahy odpovídá nebo jménem kterého může uzavírat závazky. Ve vztahu k takovému území vstoupí úmluva v platnost prvním dnem měsíce, který následuje po uplynutí tří měsíců od data doručení zmíněného prohlášení Generálnímu tajemníkovi.

3. Každé prohlášení uskutečněné podle předcházejících dvou odstavců může být ve vztahu k libovolnému území, které je v tomto prohlášení uvedeno, odvoláno oznámením, jež je adresováno Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy. Odvolání prohlášení nabude účinku prvním dnem měsíce, který následuje po uplynutí tří měsíců od data doručení tohoto oznámení Generálnímu tajemníkovi.

Článek 48 - Výhrady

K ustanovením této úmluvy nemohou být vzneseny žádné výhrady s výjimkou těch, které jsou výslovně stanoveny. Kterákoli výhrada může být kdykoli odvolána.

Článek 49 – Vypovězení

1. Kterákoli ze stran může kdykoli tuto úmluvu vypovědět formou oznámení zaslaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

2. Toto vypovězení vstupuje v platnost prvním dnem měsíce, který následuje po uplynutí tří měsíců od data doručení tohoto oznámení Generálnímu tajemníkovi.

Článek 50 – Oznámení

1. Generální tajemník Rady Evropy oznámí členským státům Rady Evropy, všem signatářským státům, všem státům, které jsou stranami této úmluvy, Evropskému společenství a každému státu, který byl přizván k podpisu této úmluvy podle ustanovení článku 45, a každému státu, kterému bylo nabídnuto, aby přistoupil k této úmluvě podle ustanovení článku 46,:

- a) každý podpis,
- b) uložení každé ratifikační listiny nebo listiny o přijetí, schválení nebo přistoupení,
- c) každé datum vstupu této úmluvy v platnost v souladu s články 45 a 46,
- d) každou změnu přijatou podle článku 44 a datum vstupu této změny v platnost,
- e) každou výhradu vznesenou podle článku 48,
- f) každé vypovězení podle ustanovení článku 49,
- g) každý další úkon, oznámení nebo sdělení týkající se této úmluvy.

Na důkaz toho připojili níže podepsaní řádně zplnomocnění zástupci k této úmluvě své podpisy.

V Lanzarote dne 25. října 2007, v jazyce anglickém a francouzském, přičemž obě znění jsou stejně závazná, v jediném vyhotovení, které je uloženo v archivech Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy zašle ověřené opisy všem členským státům Rady Evropy, nečlenským státům, které se podílely na vypracování této úmluvy, Evropskému společenství a všem státům, kterým bylo nabídnuto, aby přistoupily k této úmluvě.

Doporučení 1778 (2007)

Dětské oběti – ukončení všech forem násilí, vykořisťování a zneužívání

1. Parlamentní shromáždění odkazuje na svou rezoluci 1530 (2007) o dětských obětech – ukončení všech forem násilí, vykořisťování a zneužívání a doporučuje, aby Výbor ministrů vyzval členské státy Rady Evropy, které tak ještě neučinily, k urychlenému podpisu a ratifikování stávajících mezinárodních a evropských právních listin týkajících se ochrany dětí, zejména listin zmíněných v rezoluci, k potvrzení kroků, jež do šesti měsíců přijmou v tomto ohledu, a k zavedení procedury ke kontrole ochranných mechanismů zavedených v členských státech pro potřeby dětí.

2. Shromáždění vyzývá Výbor ministrů, aby podnikl veškeré vhodné kroky k zajištění toho, že členské státy Rady Evropy:

2.1. navrhnou a do užívání zavedou domácí právní a sociální postupy, které jsou uvedeny v rezoluci 1530 (2007), s cílem zaručit ochranu dětí před veškerými formami násilí, vykořisťování či zneužívání,

2.2. vybídnou příslušné vnitrostátní orgány k tomu, aby zajistily, že rodičům i dětem budou poskytovány informace a doporučení týkající se prevence, odhalování a stíhání zneužívání dětí a že v tomto ohledu bude prohloubena specializovaná odborná příprava pro osoby zabývající se dětmi,

2.3. budou motivovat k uzavírání partnerství a spolupráce při zavádění účinných opatření na ochranu dětí na vnitrostátní, evropské a mezinárodní úrovni, např. zakládání centrálních databází, které umožní zaznamenávání různých druhů páchaného násilí i jeho obětí, odhalování a rozbíjení všech sítí zaměřených na vykořisťování dětí a aktivní používání vhodných a účinných prostředků v oblasti trestního práva,

2.4. sestaví akční plány podpořené dostatečnými hmotnými a personálními zdroji, aby bylo možné bojovat se všemi formami násilí páchaného na dětech, vykořisťování a zneužívání dětí.

3. Shromáždění dále vyzývá Výbor ministrů, aby dal svým příslušným vládním výborům a komisím, především Evropskému výboru pro právní spolupráci (CDCJ), spolupracujícím úzce s Parlamentním shromážděním, pokyn k přípravě návrhu úmluvy, jejímž cílem by bylo zajistit pro děti komplexní a účinnou ochranu před všemi formami násilí, vykořisťování a zneužívání, a k přípravě návrhu zákona, do něhož by byla promítnuta ustanovení navržené úmluvy a který by mohl být uplatňován ve všech členských státech. Tento návrh zákona by zejména definoval takové pojmy, jako jsou nejlepší zájmy dítěte, sjednocoval definice trestných činů páchaných na dětech z trestního práva a chránil děti komplexně před veškerými zásahy do jejich tělesné a duševní integrity, a to bez ohledu na důvod či formu takových zásahů.

4. Shromáždění žádá Výbor ministrů, aby dal příslušným vládním výborům a komisím pokyn k tomu, aby navrhly opatření k usnadnění a optimalizaci přístupu dětí k procedurám podávání stížností a odvolávání, a byla tak podpořena práva, jež dětem udělují existující právní listiny Rady Evropy, zejména Evropská úmluva o lidských právech (STE č. 5) a revidovaná Evropská sociální charta (STE č. 163).

5. Shromáždění vyzývá Výbor ministrů, aby našel způsoby a prostředky k maximálnímu možnému zapojení dětí do plnění úkolů souvisejících s tímto doporučením.

Evropská úmluva o osvojení dětí (revidovaná)

Štrasburk, 27. 11. 2008

Úvod

Členské státy Rady Evropy a ostatní signatářské země této úmluvy,

berouce v úvahu, že cílem Rady Evropy je dosáhnout větší míry jednoty mezi jejími členy s cílem chránit a v realitu přetvářet ideály a zásady, které jsou jejich společným dědictvím,

přihlížejíce ke skutečnosti, že i přes existenci institutu osvojení dětí v právních řádech všech členských států Rady Evropy přetrvává v těchto zemích odlišné vnímání zásad, kterými by se mělo osvojení řídit, a rozdíly v postupech spojených s adopcí i v právních důsledcích osvojení,

berouce v potaz Úmluvu Organizace spojených národů o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989, zejména pak její článek 21,

berouce v potaz Haagskou úmluvu o ochraně dětí a spolupráci při mezinárodním osvojení ze dne 29. května 1993,

poukazující na obsah doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy č. 1443 (2000) o „mezinárodním osvojení – respektování práv dětí“ a na Bílou knihu Rady Evropy o zásadách týkajících se určení a právních důsledků rodičovství,

uvědomující si, že některá ustanovení Evropské úmluvy o osvojení dětí z roku 1967 (STE č. 58) jsou zastaralá a v rozporu s precedenčním právem Evropského soudu pro lidská práva,

uvědomující si, že možnosti dětí účastnit se řízení souvisejících s rodinnými záležitostmi, jež se týkají dětí, se zlepšily díky Evropské úmluvě o výkonu práv dětí z 25. ledna 1996 (STE č. 160) a díky precedenčnímu právu Evropského soudu pro lidská práva,

domnívajíce se, že přijetí jednotných upravených zásad a postupů ve spojitosti s osvojováním dětí, s přihlédnutím k relevantním novým poznatkům z této oblasti za posledních několik desetiletí, by pomohlo při odstraňování potíží způsobených rozdílnostmi ve vnitrostátních zákonech a zároveň při prosazování zájmů dětí, které jsou osvojovány,

jsouce přesvědčeny o tom, že je nezbytné mít k dispozici revidovanou mezinárodní listinu Rady Evropy spojenou s osvojováním dětí, která by byla vhodným doplněním především Haagské úmluvy z roku 1993,

uvědomující si, že v prvé řadě by měly být v potaz brány nejlepší zájmy dítěte,

se dohodly následovně:

Část I – Rozsah úmluvy a uplatňování jejích zásad

Článek 1 – Rozsah úmluvy

1. Tato úmluva se vztahuje pouze na osvojení dítěte, které v době, kdy osvojitel žádá o jeho osvojení, ještě nedosáhlo věku 18 let, které není nebo nebylo ženaté/provdané, které není v registrovaném partnerství ani do něj v minulosti nevstoupilo a které ještě nedovršilo zletilost.

2. Tato úmluva se vztahuje pouze na právní instituty osvojení, které dávají vzniknout trvalému vztahu rodič a dítě.

Článek 2 – Uplatňování zásad

Každý ze států, které jsou stranou této úmluvy, přijme taková legislativní či jiná opatření, která budou nezbytná k zajištění souladu jeho práva s ustanoveními této úmluvy, a informuje Generálního tajemníka Rady Evropy o opatřeních, jež byla za tímto účelem přijata.

Část II – Všeobecné zásady

Článek 3 – Platnost osvojení

Osvojení je platné pouze v případě, že o něm rozhodne soud nebo správní orgán (dále jen „příslušný orgán“).

Článek 4 – Udělování povolení k osvojení

1. Příslušný orgán neudělí povolení k osvojení, pokud se nepřesvědčí, že osvojení bude v nejlepším zájmu dítěte.
2. Příslušný orgán věnuje v každém případě zvláštní pozornost významu osvojení jako prostředku k zajištění stálého a harmonického domova pro dítě.

Článek 5 – Souhlas s osvojením

1. S výhradou stanovení odstavců 2 až 5 tohoto článku nebude osvojení povoleno, pokud nebyly uděleny a později nebyly staženy alespoň následující souhlasy s osvojením:
 - a) souhlas matky a otce nebo v případě, že není k dispozici otec ani matka, kteří by dali souhlas, souhlas kterékoli osoby anebo orgánu, kteří jsou oprávněni poskytnout souhlas místo nich,
 - b) souhlas dítěte, které podle zákona situaci dostatečně chápe; má se zato, že dítě situaci dostatečně chápe, když dosáhne věku, který je stanoven zákonem a který není vyšší než 14 let,
 - c) souhlas manžela (manželky) nebo registrovaného partnera (registrované partnerky) osvojitele.
2. Osobám, jejichž souhlas je pro účely osvojení požadován, se musí dostat potřebného poučení a musejí být řádně informovány o dopadech svého souhlasu, zejména v souvislosti s tím, zda osvojení povede k ukončení právního vztahu mezi dítětem a jeho původní rodinou či nikoli. Souhlas musí být poskytnut ze svobodné vůle, v požadované právní podobě a vyjádřen či doložen písemně.
3. Příslušný orgán bude trvat na souhlasu libovolné osoby nebo orgánu uvedených v odstavci 1 a nebude svým rozhodnutím rušit odmítnutí souhlasu ze strany takové libovolné osoby nebo takového orgánu, s výjimkou výjimečných situací, kdy to stanovuje zákon. Na souhlasu postiženého dítěte, kterému jeho postižení brání v tom, aby vyjádřilo svůj platný souhlas, však příslušný orgán trvat nemusí.
4. Jestliže jsou otec nebo matka zbaveni rodičovské odpovědnosti ve vztahu k dítěti nebo alespoň práva dát souhlas k osvojení, zákon může stanovit, že nebude nezbytné získání souhlasu otce nebo matky.
5. Souhlas matky s osvojením jejího dítěte bude platný, pokud bude udělen v takové lhůtě po narození dítěte, jež nebude kratší šesti týdnů, jak může být předepsána zákonem, nebo, v případě, že žádná taková lhůta není stanovena, ve lhůtě, která podle stanoviska příslušného orgánu bude matce umožňovat, aby se dostatečně zotavila po porodu dítěte.
6. Pro účely této úmluvy se „otcem“ a „matkou“ rozumějí osoby, jež jsou podle zákona rodiči dítěte.

Článek 6 – Konzultace s dítětem

Jestliže souhlas dítěte není dle článku 5, odstavců 1 a 3, nezbytný, je potřeba se s dítětem poradit, je-li to možné, a vzít v potaz jeho názory a přání s přihlédnutím k míře jeho vyspělosti. Od takových konzultací s dítětem je možné upustit, pokud by byly jednoznačně v rozporu s nejlepšími zájmy dítěte.

Článek 7 – Podmínky povolení osvojení

1. Zákon povoluje, aby dítě bylo osvojeno:

- a) dvěma osobami opačného pohlaví,;
 - i) které žijí v manželském svazku,
 - ii) nebo, jestliže takový institut existuje, které spolu uzavřely registrované partnerství,
- b) osobu jedinou.

2. Státy mohou dle vlastního uvážení rozšířit rozsah této úmluvy i na dvojice stejného pohlaví, které žijí v manželském svazku nebo které spolu vstoupily do registrovaného partnerství. Státy rovněž mohou dle vlastního uvážení rozšířit rozsah této úmluvy na dvojice opačného pohlaví a dvojice stejného pohlaví, které společně žijí ve stabilním vztahu.

Článek 8 – Možnost opakovaného osvojení

Zákon nepovoluje opětovné osvojení dítěte. Výjimkou jsou případy, kdy nastala jedna nebo více následujících okolností:

- a) dítě je osvojováno manželem (manželkou) nebo registrovaným partnerem (registrovanou partnerkou) osoby, která již dítě osvojila,
- b) původní osvojitel dítěte zemřel,
- c) původní osvojení bylo zrušeno,
- d) původní osvojení skončilo nebo tímto krokem končí,
- e) existují závažné důvody k opakovanému osvojení a původní osvojení nemůže být ze zákona ukončeno.

Článek 9 – Minimální věk osvojitele

1. Dítě lze osvojit pouze v případě, že osvojitel dosáhl minimální věkové hranice předepsané pro tento účel zákonem, přičemž tento minimální věk spadá do rozmezí od 18 do 30 let věku, včetně. S ohledem na nejlepší zájmy dítěte má být mezi osvojitelem a osvojovaným dítětem přiměřený věkový rozdíl, v ideálním případě rozdíl alespoň 16 let.

2. Zákon však může s ohledem na nejlepší zájmy dítěte povolovat upuštění od požadavku minimální věkové hranice nebo věkového rozdílu:

- a) v případě, že osvojitelem je manžel (manželka) nebo registrovaný partner (registrovaná partnerka) otce nebo matky dítěte, nebo
- b) s ohledem na mimořádné okolnosti.

Článek 10 – Předběžná šetření

1. Příslušný orgán osvojení nepovolí, dokud neproběhnou příslušná šetření týkající se osvojitele, dítěte a rodiny dítěte. V průběhu takových šetření a po jejich provedení mohou být údaje shromažďovány, zpracovávány a zpřístupňovány jedině v souladu s pravidly, jež se týkají profesní mlčenlivosti a ochrany osobních údajů.

2. Šetření se, v rozsahu odpovídajícím každému konkrétnímu případu, týkají, mimo jiné, následujících záležitostí:

- a) osobnosti, zdravotního stavu a sociálního zázemí osvojitele, podrobností o jeho domově a domácnosti a o jeho způsobilosti k výchově dítěte,
- b) důvodů, proč si osvojitel přeje dítě osvojit,
- c) v případě, že o osvojení dítěte žádá pouze jeden z obou manželů téhož manželství nebo jeden z registrovaných partnerů, důvodů, proč se k žádosti nepřipojí i manžel (manželka) či druhý registrovaný partner (druhá registrovaná partnerka),
- d) toho, jak se dítě a osvojitel snášejí a po jakou dobu bylo dítě v jeho péči,
- e) osobnosti, zdravotního stavu a sociálního zázemí dítěte a - v závislosti na jakýchkoli případných omezeních ukládaných zákonem, jeho rodiny a společenského postavení,
- f) etnického původu, náboženského přesvědčení a kulturního zázemí osvojitele a dítěte.

3. Provedením těchto šetření je pověřena osoba nebo orgán určený pro tyto účely zákonem nebo příslušným orgánem. Tato šetření provádějí, je-li to možné, sociální pracovníci způsobilí působit v této oblasti na základě své odborné přípravy nebo svých zkušeností.

4. Ustanoveními tohoto článku nejsou dotčeny pravomoci ani povinnosti příslušného orgánu získávat v rámci těchto šetření i mimo ně veškeré informace nebo důkazy, jež považuje za užitečné.

5. Šetření týkající se vhodnosti dítěte k osvojení a způsobilosti osvojitele, situace a motivace dotčených osob a vhodnosti svěřit dítě osvojiteli, mají být provedena před tím, než je dítě informováno o možnosti být svěřeno do péče případného osvojitele.

Článek 11 – Účinky osvojení

1. Okamžikem osvojení se dítě stává plnohodnotným členem rodiny osvojitele (osvojitelů) a má ve vztahu k osvojiteli (osvojitelům) a jeho (jejich) rodině stejná práva a povinnosti jako dítě osvojitele (osvojitelů), ve spojitosti s nímž bylo rodičovství stanoveno ze zákona. Osvojitel (osvojitelé) má (mají) za dítě rodičovskou odpovědnost. Osvojením se ukončuje právní vztah mezi dítětem a jeho otcem, matkou a původní rodinou.

2. Nicméně manžel (manželka) nebo partner (partnerka) osvojitele (ať již registrovaný (registrovaná) či nikoli) si ponechává svá práva a povinnosti ve vztahu k osvojenému dítěti, jestliže je osvojené dítě jeho nebo jejím vlastním dítětem, pokud zákon nestanoví jinak.

3. Pokud jde o ukončení právního vztahu mezi dítětem a jeho původní rodinou, státy, které jsou stranami úmluvy, mohou povolit výjimky ve spojitosti se takovými záležitostmi, jako je příjmení dítěte a překážky bránící v uzavření sňatku nebo registrovaného partnerství.

4. Státy, které jsou stranami této úmluvy, mohou umožnit další formy osvojení, které by měly omezenější dopad než účinky uvedené v předchozích odstavcích tohoto článku.

Článek 12 – Státní občanství osvojeného dítěte

1. Stát, který je stranou této úmluvy, usnadní získání svého občanství pro dítě osvojené státním příslušníkem daného státu.

2. Pozbytí státního občanství, které by mohlo být důsledkem osvojení, bude podmíněno tím, že dítě bude mít nebo získá jiné státní občanství.

Článek 13 – Zákaz omezení

1. Počet dětí, jež může jeden osvojitel osvojit, není zákonem omezen.
2. Osobě, která má nebo může mít dítě, nebude zákon bránit v tom, aby osvojila dítě, jen s odvoláním na tuto skutečnost.

Článek 14 – Zrušení osvojení

1. Osvojení smí být zrušeno jedině rozhodnutím příslušného orgánu. V první řadě je vždy potřeba přihlížet k nejlepším zájmům dítěte.
2. Osvojení může být zrušeno jedině ze závažných důvodů, které vymezuje zákon, a to před tím, než dítě dosáhne zletilosti.
3. Žádost o zrušení osvojení musí být podána v časové lhůtě předepsané zákonem.

Článek 15 – Žádost o informace od jiného státu, který je stranou úmluvy

Jestliže se šetření prováděná podle článků 4 a 10 této úmluvy týkají osoby, která žije nebo žila na území jiného státu, který je stranou úmluvy, tento stát v případě podání žádosti o informace urychleně zajistí, aby požadované informace byly poskytnuty. Všechny státy určí vnitrostátní úřad, kterému mají být žádosti o poskytnutí informací adresovány.

Článek 16 – Řízení sloužící k určení rodičovství

V případě probíhajících řízení na určení otcovství nebo na určení mateřství, pokud taková procedura existuje, zahájených z podnětu domnělého biologického otce nebo domnělé matky jsou řízení spojená s osvojením v odpovídajících situacích přerušena, aby bylo možné počkat na výsledky řízení na určení otcovství či mateřství. Příslušné orgány jednají v rámci takových řízení na určení rodičovství co nejrychleji.

Článek 17 – Zákaz neoprávněného obohacení se

Nikdo nebude mít žádný neoprávněný finanční ani jiný prospěch z činnosti související s osvojením dítěte.

Článek 18 – Příznivější podmínky

Státy, které jsou stranami úmluvy, si ponechávají možnost přijmout ustanovení ještě příznivější pro osvojené dítě.

Článek 19 – Zkušební období

Státy, které jsou stranami úmluvy, mohou požadovat, aby dítě před tím, než je osvojení povoleno, strávilo v péči osvojitele dobu dostatečně dlouhou na to, aby si příslušný orgán mohl učinit přiměřený úsudek o budoucích vztazích mezi dítětem a osvojitelem v případě, že by osvojení bylo povoleno. V této spojitosti jsou prvořadě nejlepší zájmy dítěte.

Článek 20 – Poradenství a služby pro osvojitele a osvojené děti

Státní orgány zajistí podporu a odpovídající fungování organizací nabízejících poradenství z oblasti osvojení a služby pro osvojitele a osvojené děti s cílem zaručit, že tyto organizace budou poskytovat pomoc a rady případným budoucím osvojitelům, stávajícím osvojitelům a osvojeným dětem.

Článek 21 – Odborná příprava

Státy, které jsou stranami úmluvy, zajistí, aby sociální pracovníci, kteří se zabývají osvojením, byli náležitě proškoleni ve spojitosti se sociálními a právními stránkami osvojení.

Článek 22 – Přístup k informacím a jejich zveřejňování

1. Je možno přijmout opatření, které umožní uskutečnění osvojení bez toho, že by původní rodina dítěte byla informována o totožnosti osvojitele.
2. Je možno přijmout opatření, dle něhož bude požadováno nebo povoleno, aby řízení o osvojení byla neveřejná.
3. Osvojené dítě má přístup k informacím, které o jeho původu mají příslušné orgány. Pokud jeho biologičtí rodiče mají zákonné právo nezveřejnit svou totožnost, je zcela na rozhodnutí příslušného orgánu, pokud to povoluje zákon, aby rozhodl, zda toto právo nebude brát v úvahu a zveřejní informace o totožnosti biologických rodičů, ovšem s přihlédnutím ke konkrétním okolnostem a k právům dítěte a jeho biologických rodičů. Osvojenému dítěti, které ještě nedovršilo věk zletilosti, mohou být poskytnuty náležitě rady a pokyny.
4. Osvojitel a osvojené dítě mají možnost získat doklad, který obsahuje výpisy z veřejně přístupných záznamů, jež potvrzují datum a místo narození osvojeného dítěte, ovšem který neobsahuje výslovnou zmínku o osvojení a neuvádí totožnost biologických rodičů dítěte. Státy, které jsou stranami této úmluvy, se mohou rozhodnout, že toto ustanovení neuplatní u ostatních forem osvojení zmíněných v článku 11, odstavci 4 této úmluvy.
5. S ohledem na právo osob znát svou totožnost a svůj původ jsou relevantní informace týkající se osvojení shromažďovány a uchovávány po dobu nejméně 50 let od uskutečnění osvojení.
6. Veřejně přístupné záznamy jsou vedeny a jejich obsah je v každém případě reprodukován takovým způsobem, aby osobám, které na tom nemají oprávněný zájem, bylo zabráněno v tom, aby zjistily, zda byla určitá osoba osvojena či nikoli, a pokud jsou takovéto informace zveřejněny, aby se těmto osobám nepodařilo zjistit totožnost biologických rodičů osvojeného dítěte.

Část III – Závěrečná ustanovení

Článek 23 – Platnost úmluvy

1. Tato úmluva nahrazuje, pokud jde o státy, které jsou jejími stranami, Evropskou úmluvu o osvojení dětí, která byla otevřena k podpisu dne 24. dubna 1967.
2. Ve vztazích mezi stranou stávající úmluvy a stranou úmluvy z roku 1967, která neratifikovala stávající úmluvu, zůstává v platnosti článek 14 úmluvy z roku 1967.

Článek 24 – Podpis, ratifikace a vstup v platnost

1. Tato úmluva je otevřena k podpisu členskými státním Rady Evropy a státním, které nejsou jejími členy, jež se podílely na přípravě úmluvy.
2. Úmluva podléhá ratifikaci, přijetí nebo schválení. Listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení jsou uloženy u Generálního tajemníka Rady Evropy.
3. Tato úmluva vstupuje v platnost v první den měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data, k němuž tři signatáři vyjádřili svůj souhlas s tím, že budou úmluvou vázáni, v souladu s ustanoveními odstavce 2 tohoto článku.
4. Ve spojitosti s libovolným státem zmíněným v odstavci 1, který následně vyjádří svůj souhlas s tím, aby byl úmluvou vázán, vstupuje úmluva v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data uložení jeho listiny o ratifikaci, přijetí nebo schválení.

Článek 25 – Přistoupení

1. Poté, co tato úmluva vstoupí v platnost, může Výbor ministrů Rady Evropy, po konzultaci se stranami úmluvy, přizvat kterýkoli stát, jenž není členem Rady Evropy a který se nepodílel na přípravě této úmluvy, aby k této úmluvě přistoupil na základě rozhodnutí přijatého většinou, jak je stanoveno v článku 20.d Stanov Rady Evropy, a na základě jednomyslného hlasování zástupců států, které jsou stranami této úmluvy a které jsou oprávněny zasedat ve Výboru ministrů.

2. Ve spojitosti s libovolným přistupujícím státem vstupuje úmluva v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data uložení listin o přistoupení u Generálního tajemníka Rady Evropy.

Článek 26 – Územní uplatnění

1. Libovolný stát může v době podpisu anebo při ukládání své listiny o ratifikaci, přijetí, přistoupení nebo schválení specifikovat jedno nebo několik území, na něž se tato úmluva vztahuje.

2. Libovolný stát, který je stranou této úmluvy, může kdykoli později na základě prohlášení adresovaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy rozšířit uplatnění této úmluvy na libovolné jiné území upřesněné v prohlášení, za jehož mezinárodní vztahy je odpovědný nebo jehož jménem je oprávněn přijímat závazky. Ve spojitosti s takovým územím vstupuje úmluva v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data, kdy takové prohlášení obdržel Generální tajemník Rady Evropy.

3. Veškerá prohlášení učiněná v souladu s předchozími dvěma odstavci mohou být ve vztahu k libovolnému území uvedenému v takových prohlášeních vzata zpět na základě oznámení adresovaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy. Takové stažení vstupuje v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data, kdy toto oznámení obdržel Generální tajemník Rady Evropy.

Článek 27 – Výhrady

1. Ve vztahu k této úmluvě smějí být vneseny výhrady jedině v souvislosti s ustanoveními článku 5, odstavce 1.b, článku 7, odstavců 1.a.ii a 1.b, a článku 22, odstavce 3.

2. Veškeré případné výhrady státu v souladu s odstavcem 1 jsou předkládány při podpisu nebo uložení jeho listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení.

3. Libovolný stát může v plném rozsahu anebo zčásti stáhnout výhradu vnesenou v souladu s odstavcem 1 formou prohlášení adresovaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy, jež vstupuje v účinnost datem jeho obdržení.

Článek 28 – Informování o příslušných orgánech

Každý stát, který je stranou této úmluvy, oznámí Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy název a adresu orgánu, kterému je možno adresovat žádosti podle článku 15.

Článek 29 – Vypovězení úmluvy

1. Kterýkoli ze států, které jsou stranami této úmluvy, smí kdykoli tuto úmluvu vypovědět formou oznámení adresovaného Generálnímu tajemníkovi Rady Evropy.

2. Takové vypovězení vstupuje v platnost prvním dnem měsíce následujícího po uplynutí období tří měsíců od data, kdy toto oznámení obdržel Generální tajemník Rady Evropy.

Článek 30 – Oznámení

Generální tajemník Rady Evropy vyrozumí členské státy Rady Evropy, státy, které nejsou členy, ale které se podílely na přípravě této úmluvy, všechny státy, které jsou stranou úmluvy, a všechny státy, kterým bylo nabídnuto, aby přistoupily k této úmluvě, o:

- a) každém podpisu,
- b) každém uložení listiny o ratifikaci, přijetí, schválení nebo přistoupení,
- c) každém datu vstupu této úmluvy v platnost v souladu s jejím článkem 24,
- d) každém oznámení obdržéném v souladu s ustanoveními článku 2,
- e) každém prohlášení obdržéném v souladu s ustanoveními odstavce 2 článku 7 a odstavců 2 a 3 článku 26,
- f) každé výhradě vznesené a o všech výhradách stažených v souladu s ustanoveními článku 27,
- g) každém oznámení obdržéném v souladu s ustanoveními článku 28,
- h) každém oznámení obdržéném v souladu s ustanoveními článku 29 a o datu, k němuž vstupuje vypovězení úmluvy v platnost,
- i) všech ostatních úkonech, oznámeních nebo sděleních, která se týkají této úmluvy.

Na důkaz toho níže podepsaní, řádně k tomu zmocnění, tuto úmluvu podepsali.

Dáno ve Štrasburku dne 27. listopadu roku 2008 v anglickém a francouzském jazyce, přičemž obě znění mají stejnou platnost, v jednom vyhotovení, jež zůstane uloženo v archivech Rady Evropy. Generální tajemník Rady Evropy předá ověřené kopie každému ze členských států Rady Evropy, všem státům, které nejsou členy Rady Evropy, ale podílely se na přípravě úmluvy, a všem státům, kterým bylo nabídnuto, aby k této Úmluvě přistoupily.

Účelová neperiodická publikace

SOUBOR VYBRANÝCH DOKUMENTŮ RADY EVROPY V OBLASTI OCHRANY PRÁV DĚTÍ

Vyšlo v roce 2011,
vydání první, 72 stran, 1 700 výtisků.
Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí,
Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2
jako neprodejnou účelovou publikaci.

Neprodejné

